

hoc loco, Catulli Poëta eruditissimi, carmen, quod mihi præmittendum non videtur, eò quòd multos sanè eo deceptos scio, qui existimarunt sensisse, & illum, magistratus atque honores publicos, illegitimè natis non potuisse mandari. Inquit enim ad Hymenæum loquens.

5 *Quæ tuis careat sacris,
Non queat dare Præsides
Terra finibus, at queat
Te volente, quis huic Deo
Comparari ausit?*

6 Ex quibus verbis eliciunt multi, eum qui sine Hymenæo, id est, justis nuptiis natus fuerit, Præsidem creari non potuisse, nec magistratum ullum obtinere. Ego verò tantum abest, ut id eum voluisse putem, quod vulgò creditur, ut hisce carminibus ipse magis in pristina sententia confirmet. Altior autem subest his sensus, quàm qui se prima fronte ostendit. Non enim ibi agit Poëta de quocunque magistratu, sed de eo tantum, qui Pater patratus, aut foecialis dicebatur. Namque scimus patris patrati munus olim circa multa versarum fuisse, inter cæteraque, ut occupatos populi Rom. fines ab aliis genibus, aut si quid aliud ab eis injustè detinebatur, repeteret, alioquin eis bellum indiceret. Cujus moris meminerunt plures, Livius. Alicarn. Lætus, & maximè Fenestella, cap. 10. qui hac verborum formula eos usos esse scribit: „Au-

„di Jupiter, audite fines cujus-

„cunque sint gentis, numina au-

„diant fas, ego sum publicus

„nuncius pop. Rom. piè juste-

„que legatus venio, verbis meis

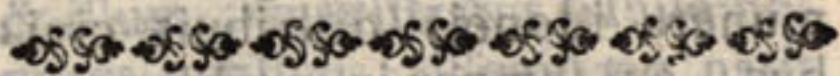
„fides sit. Jupiter, si ego injustè,
„impieque illos homines, illal-
„que res dedier populo Romano,
„mihique expoico, tum patriæ
„compote me nunquam sinas esse,
&c. Præerant ergo hi custodien-
dis finibus pop. Romani, ob id-
que dixit Poëta: præsides dare
finibus, intelligens de his tan-
tùm magistratibus, ad quos spu-
rii non poterant pervenire. Quòd
si quis quærat, cur in his solum
legitimi requirebantur natales,
non sic in cæteris publicis digni-
tatibus. Hinc pendet profectò
verus eorum carminum sensus.
Quapropter sciendum est, ne-
minem olim patrem patratum
creari potuisse, nisi qui, & pa-
trem superstitem, & filios ex se
jam natos haberet, quod multis
de causis institutum fuisse refert
Plutarchus. *in Problem.* Ille igitur
qui non legitimè natus erit,
tale obtinere munus non poterat,
quòd is patrem non habebat,
cùm vulgò conceptus diceretur.
L. vulgò, de sta. hom. propterea-
que erant huic necessariæ paren-
tum nuptiæ, ut doctissimus Poë-
ta ait: Ex quo colligimus incæ-
teris magistratib. secus fuisse,
cùm hoc specialiter in ea tantum
dignitate requireretur, quod, &
interpretem quendam subtiliter
in illis carminibus adnotasse scio.
Guar. in ex pos. Catul. quem nec
sua in hac re laude volui defrau-
dare. His ergo, & magis addu-
cor ut credam. spurios cæteros
honorum gradus non fuisse inter-
dictos.

7 Sanè Aristot. in Polit. hos à
Reipub. administratione submo-
viffe non legimus, videmusque
in historiis quàm plures hujusmo-
di, ad maximas, & clarissimas
dignitates pervenisse, Regna-
runtque,

runtque, & nostra, & patrum
 nostrorum memoria multi verò
 Nothi, magni tamen nominis
 Principes, à nobis suo loco in-
 8 fra fortè nominandi. Quod igitur
 ad omnes spectat dignitates,
 quamvis id communiter recep-
 tum sit, eas illegitimis Jure civi-
 li haud posse conferri, ea-
 demque ratione dicatur Do-
 ctōres eos absque speciali privi-
 legio de Jure non licere creari:
 Card. in præm. Clem. col. 2. quod
 & dignitas hæc sit. Bart. proæ.
 C. §. 1. numer. 10. Dec. cons 161.
 cujus illi expertes sunt. L. honor.
 §. de honorib. de mu. & hon. Ego
 tamen contrarium profusus assero,
 tum quòd nihil in iis animadver-
 to, cur non ad quemlibet possint
 evehi honoris gradum, tum quòd
 illud, & legibus nostris aperte
 decisum puto, d. L. spurii, d.
 §. spurios. Sic hodiè passim spu-
 riis omnibus Doctōrum insignia
 concedi videmus, quod quam-
 vis ex consuetudine sola intro-
 ductum aliqui sentiant. Fel. cap.
 quanto. de magist. num. 2. Alex in
 1. addit. L. 1. C. de dig. lib. 12.
 ego tamen nedum consuetudine,
 sed, & Jure multum antè cau-
 tum credo, quod consuetudo
 deinde semper approbavit, quæ
 optima dicitur legum interpret.
 L. si de interpretatione, de legib.
 9 Id quidem fateor hodie certam
 in hac re regulam tradi non pos-
 se, sintne illegitimi dignitatum
 capaces, aut minùs cum secun-
 dum varios locorum mores nunc
 omnibus muneribus indigni,
 nunc ad omnia idonei judicentur.
 Scimus autem in his consuetudi-
 nem præcipuè esse spectandam L. si.
 in prin. de mu. & hon. & secundum
 eam uniuscujusque conditio-
 nem esse dijudicandam. Imol. c.

de multa. in fin. de præbend. Nam
 ut, & infra de nobilitate latiùs
 dicemus, una est locorum con-
 suetudo, quæ claros ab obscuris
 discernit viris, & dignitates ac
 munera idoneis distribuit civi-
 bus, cui semper in qualibet ina-
 teria hærendum est. Bart. L. 1.
 C. de dignit. col. pen. lib. 12. Atque
 ideò, si hoc in terris ecclsiæ, aut
 aliis multis Christiani nominis re-
 gnis disputemus, dubium non
 est, & spuris quamlibet ferè di-
 gnitatem deferri posse. Sin alibi,
 tunc secundum illius civitatis in-
 stituta, mores, aliter fortassè
 res erit decidenda. Namque, &
 in hac urbe nostra, cum multis
 in rebus spurij à legitimis parum
 differre videantur, una tamen in
 dignitate valdè hos ab illis secer-
 nimus. Extat enim penes Do- 10
 ctōrum collegium vetus constitu-
 tio, ne quis ex injustis natus nu-
 ptiis, ullo unquam tempore in
 illud possit cooptari, quam le-
 gem multi violari sæpiùs quidem
 frustra sunt conati. Idemque, &
 Mediolani audio ita fuisse obser- 11
 vatum, ut nec Jasonem quidem
 virum Jurisconsultorum peritissi-
 mum, & cui Juris professores
 plurimum temper debeant, ullo
 ea in re privilegio fuerint profe-
 cuti. Dicunt aliqui id Justiniani
 exemplo factum, qui cum ad li-
 bros Digestorum compilandos,
 permultos eruditos viros adhibui-
 sset, laudat inter eos in primis
 Anatolium quendam, quòd ab
 antiqua legitima stirpe genus du-
 ceret. L. 2. §. quæ omnia. Cod. de
 vet. ju. enucl. Sed ego id obiter
 potiùs dictum fuisse credo, ut
 cum alios aliis in rebus extolle-
 ret, hujus etiam nobilitatem, &
 sanguinis claritatem ita commen-
 daret. Summoperè tamen confi-
 titutio-

titutionem non nostram laudandam censeo, atque perpetuò dignam observari. Ac de civilibus muneribus satis.

CAPUT LVII.

Jure Pontif. an ulla munera illegitimè natis deferuntur.

SUMMARIUM.

- 1 Cur jus Cano. difficilior illegitimos ad dignitates admitat, quàm Jus civile.
- 2 Jure divino ab honoribus spurij non repelluntur.
- 3 Alciati error.
- 4 Spurius monasterium ingressus, an verè legitimus censeatur.
- 5 In rescripto Pontif. intelligitur clausula, si legitimè natus sit.
- 6 Quando episcopus cum spurij dispenset, quando Pontifex.
- 7 Spurius ex dispensatione Pontif. potest. creari Card. & Pontifex.

Dicamus nunc de aliis muneribus quæ sola Pontificis, aut sacrorum Antistitum auctoritate deferuntur, hæc enim à civilibus longè differunt, legitimosque omnino cujusque exposcunt natales, *c. fin. de fil. presby.* quod & haud dubium erit sanè argumentum, Jure civili spurios à dignitatibus non rejici. propterea quòd secus in ecclesiasticis specialiter fuerit constitutum. *Abb. c. 1. de fil. presb. num. 3. Archi. ca. 1. eo. in 6. in princ.*

1 An verò id ita factum censemus, ob dignitatis ejus prærogativam.

Glo. c. 2. eo. in 6. ob quam & ij qui nihil deliquerunt, à tali munere plerunque removentur, *c. pen. si. 26. dist.* An quòd eorum natales paulò sint debiliores, *c. accedens de purg. Can.* Clericorum verò fama in nulla re prorsus debet vacillare, *ca. laici. 33. dist.* An quòd dignitates hæc aliorum magis, quàm propria causa concedantur? *Card. c. 2. 56. dist.* paternæque adhuc in his 2
incontinentia crimen ueremur, *c. literas fil. presby.* Undeque sanè id institutum sit, hoc literis quidem non ulli tradidère. *Jo. Lup. in tract. de matr. & leg. col. antepen.* Jure tantum humano seu Pont. hoc ita cautum, nec sacris literis uspiam talem illegitimis legem constitutam reperiri, quod tamen ego in præsentem non disputo, cum hodiè Jure novo satis hoc clarum sit. Mihi autem id mirum magis est, 3
Alciatum virum adèd Juris scientiam præstantem, ita hac in re lapsus esse, ut existmarit, spurios ad quascunque dignitates Jure Pontificio, excepta Episcopali, posse revocari. *Alci. parer. 10. c. 8.* Aut enim de iis sensit, qui jam natalibus restituti sunt, & dubium non est, eis quemcunque vel amplissimum honoris gradum tunc posse deferri, nedum minores, ut ita dicam, Pontifices creari, *c. per venera. 1. col. quis fil. legit. cap. si. & per to. 56. dist.* Aut verò de iis locutus est, quibus illa nondum spuriorum labes exempta est, sed verè Nothi adhuc permanent. Et tunc nihil vulgatius est, quàm illos nullo munere aut ordine dignos haberi, nisi antea legibus soluti sint, *c. 1. 2. de fil. presby. in 6. c. cum in cunctis, c. inno.*

innotuit, de elect. c. accedens, de
 purg. cau. & to. xi. de fil. presby.
 quod quandoque ipsi spontè qui-
 dem possunt obtinere, quando-
 que non nisi à summo Pont. que-
 unt impetrare, nonnunquam &
 4. episcopis super his veniam dare
 permillum est. Ecce etenim, si
 illegitimus quispiam religionem
 incipiat profiteri, monasticum-
 que cultum sequi, dicitur is sta-
 tim vitam suam omnem penitus
 innovasse, talisque eo ipso effe-
 ctus, ut jam sacris quibuscunque
 ordinibus rectè possit initiari, c.
 i. 56. dist. Aboletur siquidem
 omnis illicò macula, si qua ante
 fortè fuerat concepta. Aut. de
 Monach. in prin. exemplo ferè
 natalium restitutionis. Bald. in
 lect. 5. l. i. C. de sacros. eccl. n.
 2. quod tamen in ea re tantum
 intelligendum est, ut quis sacros
 ordines liberè possit adipisci. At
 quod ad dignitates spectat, aut
 graviora quædam munera, is qui
 spurius natus est, licet dein Mo-
 nasterium ingressus fuerit, hæc
 tamen tam in propria, quàm
 aliena ecclesia exercere haud
 spontè potest. Abb. c. i. in fi.
 presb. Gl. c. fi. eo tit. ita ut nec
 Abbas in ulla monachorum fa-
 milia etiam eligi ab eis queat,
 absque summa Pontificis indul-
 gentia. Fei. c. meminimus, de ac-
 cusat. num. 6. Quod si quis nulli
 se religioni addixerit, sed No-
 thus adhuc verè vivat, is ab om-
 ni quidem sacerdotij spe, ut ita
 dicam, natura exclusus videtur,
 cum receptū vix sit, ut suapte sim-
 plex tantum Jus patronatus possit
 obtinere, dicemus c. seq. Hincque
 fit, ut si alicui certum decerni
 sacerdotium rescripto Pont. man-
 detur, id ita semper intelligi so-
 let, si ex iustis ortus sit natali-

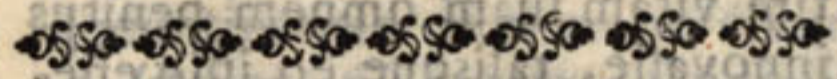
bus. Bald. l. neque, in fin. C. de
 prob. quoniam ad hæc aliàs ijad-
 mitti rectè non solent, sed tan-
 tum postulari. Gl. c. innotuit. ver.
 permillum, de elect. Sic quoque
 nec pensionis ecclesiasticæ capa-
 ces ceteri quidam tradidere.
 Gigas. tracta de pens. q. 16. nisi
 eis stipendij loco ea sit constitu-
 ta. Gomes in Re. de an. pos. q. 21.
 Gigas supra. quod nos infra age-
 mus.

Licet tamen summo Pont.
 quandoque & Episc. secundum
 varia causarum genera, horum
 illos munerum compotes redde-
 re, veluti cum quis ad simplex
 tantum sacerdotium, aut mino-
 res ordines cupit promoveri,
 hoc enim ei & ab Episcopo con-
 cedi potest, cap. i. de fil. presb.
 in 6. nisi paucis casibus Ponti-
 fici reservatis, quos Juris inter-
 pretes adnotarunt. Abb. c. fin. de
 fil. presby. Fran. c. i. eod. in 6.
 col. 2. Cum vero sacerdotium
 aliquod gravius, quod secum ani-
 marum curandum onus ducit,
 ad sacrosanctos ordines, aut ec-
 clesiasticas quasdam dignitates
 sibi deferri petunt, in iis solum
 summum Pont. adire necesse est,
 c. fin. de fil. presb. & ca. i. in 6.
 Nisi fortassè quosdam casus pro-
 ponas, in quibus ex iusta & ne-
 cessaria causa, etiam Episcopis,
 super iis quandoque indulgere
 datur, arg. c. tali. c. exigunt. i.
 q. 7. traditum enim est, quæcun-
 que beneficia, quæ duplicia Do-
 cto. appellant, usque ad Episco-
 patus titulum ab iis posse, cum
 summa aliqua ratione postulat, in
 illegitimum conferri. Host. in sum.
 de fil. presb. in fi. Fran. c. i. de
 eta. & qual. in 6. num. 4. Quod
 si de aliquibus in Episcopis pro-
 moyendis agas, tunc constat eos,

qui illegitimi nati sunt, à summo tantum Pontif. legib. solvi posse, ut ad eam dignitatem obtinendam idonei judicentur. *Gl. ca. cum dilectus, de elect. ubi Abb. col. pen.* eò quòd hic summus sit honoris gradus, qui meritò ab eo tantum debuit proficisci. *Hofstien. in sum. de. ata. § qual. §. ordo. § de fil. presby. in fin.* Certi etiam id juris est, solere ipsum Pont. illegitimos tacitè ad hæc munera plerunque (ut ajunt) dispensare, cum scilicet sciens illorum natales, eos tamen simpliciter ad hujusmodi evexerit dignitatum culmina. Quis enim non dicat eo ipso, omnia illis à Principe concessa, quæ illos antea à tali munere obeundo rejiciebant? *Bald. L. imperialis. §. 1. C. de nupt. arg. L. quidam consulebant, de re judic. Pari. cons. 44. in 4.* In eo tamen erit animadvertendum, quòd si vel talem dignitatem, vel ampliores etiam aliquos gradus, alicui adipiscendi præbeat facultatem, necesse erit hæc omnia illius Diplomate specialiter exprimi, veluti si ad purpurei cardinis apicem eum voluerit posse vocari, aut Pontificem creari, Cum enim hæc materia strictè intera prestanda sit, non sufficeret de quacunque dignitate generaliter mentionem fecisse nisi hæc ipsa munera, quæ cæteris insigniora videntur, particulari aliquo nomine significarentur. *Fran. c. 1. de fil. presbyt. in 6. 4. Nota. Bertach. tract. de Episc. li. 2. ver. 46.*

7 Tunc igitur tantum rectè Episcopi, Cardinales, Pontifices etiam eligentur, tametsi ex illegitimo nati sunt quocunque matrimonio, ut multis exemplis in Decretis relatum est, *c. Ofius. 56. dist.*

cum Clo. in c. Cenomanensem. ver. fornicatione. ead. dist. Unde nec multum abest, cum vidimus & nos quendam hujusmodi genere totius Ecclesiæ gubernacula tenentem. Nec desunt huc aliqui talibus editi natalibus, qui in sacrum Episcoporum Collegium & Cardinalium etiam quandoque adleguntur.

CAPUT. LVIII.

An illegitimi pensiones ecclesiasticas, aut jus patronatus possint obtinere.

SUMMARIUM.

- 1 Onera sacerdotiorum qua.
- 2 Pensio quid sit.
- 3 Prohibitus sui odio aliquid habere, intelligitur tantum quoad lucrum.
- 4 Pensio laicis conceditur.
- 5 Cur ab Ecclesiæ ministerio illegitimi repellantur.
- 6 Sacerdotia obtinere honos est.
- 7 Pensionum plura genera.
- 8 Spuriij habere possunt jus patronatus, & Hospitalia administrare.

N Unquid uerò, certa annua pensio, ex sacerdotii alicujus proventu, ei qui non legitime natus sit, poterit decerni? Et non videretur. *Gigas, in tract. pens. qu. 16.* Nam cum hujusmodi sacerdotiis varia onera sint adjuncta, veluti ut is qui illis præest, divina celebrare, *c. si canonici, de off. ordi. in 6. Rel. c. postulasti*

tulasti, de rescri. numer. 33. gregem sibi commissum custodire, apud eum perpetuo commorari teneatur, *c. 3. 4. Et totit. de cler. non resid. & alia quædam, 40. Dist. cum seq. Et de off. archi. presby.* Idcirco & emolumenta omnia ad eum tantum spectare æquum esset, qui oneribus illis inservit, veluti fructus rerum, redditus, pensiones, & si qua similia, *c. cum secundum, de præben.* ut labor ille, hoc decentis lucri solatio sublevetur, cum & vulgo dicatur, propter officium, concedi beneficium, *c. fin. de rescrip. in 6.* & qui altari servit, de altari vivere debet, *c. ex his 12. q. 1. c. extirpanda, de præben.* Cum ergo propter onera, talia quoque emolumenta ex his ecclesiasticis percipiuntur, consequens etiam videtur, eos qui talia onera jure nequeunt sustinere, hos nec commoda etiam ulla ex iis posse sperare. *cap. eos. 81. dist.* Sed hujusmodi sunt illegitime nati, qui ad nullos sacros ordines evehi, nullis in ecclesia officiis defungi possunt, *c. innotuit, de elect. Et toti. de si. presb. Et c. 1. eo. in 6.* ergo nec pensiones, quæ sunt fructus & commoda sacerdotiorum, iiserunt unquam concedendæ. Clarum enim est, pensionem nihil aliud esse, quam meram beneficij commoditatem, ut ex ejus definitione colligitur à Doctoribus tradita, *in Cle. 1. §. ca. de supplen. neg. præl. Caccial. in tract. pens. in princ.* Porro valde absurdum esset, cum ab oneribus sacerdotiorum, ab ordinibus, atque aliis ecclesiasticis curis illegitimi arceantur, *d. tit. de fil. præb.* eos deinde ad ea quæ solum utilia & lucrosa sunt, admittere, *contra d. c. cum*

secundum, de presb. Et L. secundum naturam: de reg. juris. Sic enim melioris conditionis essent illegitimi, quam legitimi, cum illi duntaxat commodis frui, hi & incommoda sustinere plerumque cogantur. Et tamen nunquam luxus castitate potior habendus est. *Auth. de restit. Et ea quæ par. §. 1.* Ex his etgo satis concludi videtur, illegitimos nisi legibus solvantur, pensionum capaces non esse, cum ad sacros ordines, & ea quæ secum oneris, aut sollicitudinis aliquid adjunctum habent, nisi eisdem legibus solvantur, admitti non possint, *c. 1. 56. dist.* Quinimò cum in poenam illegitimorum, & odium paternæ incontinentiæ id statutum sit, ne ecclesiasticis vilis se immisceant muneribus, *c. literas, de fil. præb. ca. si gens. 56. dist.* non deberet hoc immunitatem iis ab oneribus dare, sed tantum à commodis omnibus eos repellere: *L. relegatorum. §. si. cum L. seq. de interd. Et releg.* cum hæc juris regula sit. Ubi certo munere alicui, suomet delicto, aut odio interdicitur, commodis eum omnibus, non incommodis privari: *L. si quis solidum, de hæ. insti. Fas. rub. de just. Et jur. num. 18. 19.* Quominus ergo hi tales pensiones, quæ emolumentum tantum afferunt, consequi posse debent?

Contrarium tamen sensit Gomeilius, *in reg. de ann. pos. q. 21.* non mediocris vir eruditionis, & ratione, ut mihi videtur, optima. Pensio enim nihil spirituale tecum habet. *Abb cap. ad audientiam. 1. de resc. in 1. Nota.* sed veluti profanum quid cenletur, unde etiam laicis concedi potest, *Arch. c. quanvis. 1. de præben.*

ben. in 6. colum. 2. Gigas in tract. pens. q. 21. Caccial. q. 13. licetque tanquam usufructus à proprietate pendeant ecclesiastici beneficij ut in definitione pensionis dicitur. *Car. in Clemen. de supp. neg. præl. Caccial. in princ. tract.* diversa est tamen omninò à beneficio, ut omnes aiunt, *c. quamvis. 1. de rescri. in 6. ubi Fran. 2. Nota & Abb. c. ad audientiam. 1. Nota. & Fel. de rescri.* Verùm cum illegitimi, omnia quæ spiritualia non sunt, rectè capere possint, præterquàm si à patre proficiantur. *Alex. L. 6. ulti. Notab. de vulg. & pup. cur.* non etiam & pensionem, quæ merè profana est, possint obtinere? Nec enim quicquam refert, quòd ex beneficio pensio excipiat, nam & fructus cæteri, qui ex beneficio proveniunt, nemo sanè negabit eos illegitimis vendi aut donari posse, cum etiam eisdem, pietatis & eleemosynæ causa, multa à patre testamenti executore tradi possint, si illi his rebus indigeant, ut alibi à nobis dictum est, *cap. 44.* quæ tamen religionis tantùm causa relicta, & ad spiritualium speciem accedere videntur. *Bart. Cas. L. si quis Titio, de leg. 2.* Nec etiam id consequens est, ut pensiones illegitimis interdicanter, quia & sacerdotia nequeant obtinere. Hic enim interdictionis cessat ratio, siquidem prohibitum est illegitimis, in ecclesia Dei ministrare, aliave sacra munera exercere, quòd eos qui templis Deorum assistunt, sacrisque oblationibus dant operam, oportet continentes in primis esse, & puros, & omni labe purgatos, *cap. proposuisti 82. dist.* At illegitimos, non

credit lex continentes futuros, *c. literas, de fil. presb.* aut omninò innoxios, *c. conjunctiones. 35. q. 2.* unde ab ecclesiæ etiam eos servitio atque ordine reject. Quòd verò idcirco ab ecclesia, cætera quæ profana sunt, percipere non valeant, ut pietatis intuitu, aut in laborum meritorumve suorum compensatione, aut quacunque alia ratione, hoc minimè his prohibitum legimus, cum nec ulla id ratio possit persuadere. Non sequitur autem melioris ideò conditionis esse illegitimos, quàm legitimè natos, ut supra argumentabamur. Namque legitimi quidem ipsi & pensiones capere possunt, prout illegitimi, sed hi præterea, & sacerdotia obtinere, ecclesiasticis titulis decorari, & Deo ipsi valent ministrare, quæ omnia & honorificentissima sunt, & iis tantùm digna deferri, qui insignibus admodum meritis emineant, *40. dist. & 41. 42.* ad quæ tamen cum illegitimi nequeant aspirare, hinc satis patet, illos in hac re deterioris potius conditionis esse, cum inter honestos, honestis in locis adnotari, præclarum sit, repellitur turpe: *L. 4. Cod. de specta. lib. 10.* & satis hoc Canones ubique testantur, eos ob natalium turpitudinem, vitæque indignitatem à talibus muneribus arceri, *c. accedens, de pur. can. & tit. de fil. presby. & c. si gens. 56. dist.* non quòd ullam hac in re prærogativam præ cæteris fuerint consecuti. Ex his infero, quòd cum pensionum plura sint genera. *Gigas in tract. pens. q. 3.* aliæ quidem quæ simpliciter super fructibus alicujus beneficij ecclesiastici constitui solent, prout quotidie fit. Aliæ verò quæ in titulum vel pro titulo sacerdo-

6

7

11,

tij, alicui decernuntur. *Fel. c. postulasti, rescr. num. 38.* Si de prioribus loquamur, concludo omnino cum Gomosio, illegitimos eas posse obtinere, quia nihil spirituale sapiunt, quales sunt omnes ferè quæ hodie super beneficiis reservantur. *Caciat, q. ultima. num. 10. 11. Gigas. qu. 3. in fin.* Sin verò de aliis tunc contradicerem, quia pro beneficio habentur, & beneficij nomine continentur. *Fel. c. ad audientiam, de resc. num. 13. Gemin. d. cap. quamvis. Gigas. q. 1. Car. d. Clem. 1. cum tunc pro re maxime spirituali sit constitutæ, scilicet in titulum sacerdotij, & ita argumenta Gigantis, secundum hæc intelligi possent.*

8 Sed quid de jure patronatus dicemus, an ne & illegitimis illud permittemus? Et negandum videtur, cum annexum sit rei spirituali, *c. quanto, de judiciis.* cujus illegitimi capaces non sunt, ut modo dicebamus Verùm cum favore ecclesiæ, divinique cultus, laici quoque ad id admittantur, sunt qui dicant etiam illegitimis non interdendum, ut copiosè Curtius in tractatu suo disputavit. *Roch. de Cur. in tract. jus patro. ver. competens. q. 2.* Alij tamen variè in hac re distinguunt. *Lamber. in tract. de ju. patro lib. 1. pag. 129.* quæ materia, quoniam apud eos uberrimè tractata reperitur, ideò satis esse in præfenti putamus. lectorem ad eorum commentarios rejecisse. Sanè & hospitalium administratio, illegitimis sicut & laicis mandari potest, dum sacrorum eis cura non immineat, ipsique benè instituti, ac honestæ vitæ habeantur. *Pet. Ubald. tract. de cano. episc. & patro. pag. 193. num. 4.*

CAPUT. LIX.

An illegitimi Dicant de Familia patris.

SUMMARIUM.

- 1 Nomina alia civilia, alia naturalia.
- 2 Bar. in nomine familiæ declarando varius.
- 3 Spuriij de familia dici proprie non possunt, & quare. num. 5.
- 4 Familiæ nomen quomodo ad agnatos & cognatos hodie pertineat.
- 5 Familiæ nomen varijs modis sumitur.

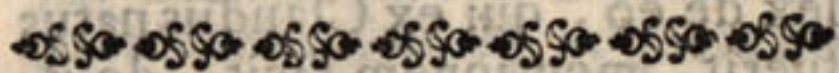
Quoniam leges injustos filios à patris successione repellunt, ac veluti alienos ducunt homines, videtur etiam plerisque, ut quemadmodum re filij non existimantur, ita nec gentilitatis aut familiæ jus ullum à patre retineant. Ideoque ubi lex paternæ familiæ fecerit mentionem, de his nunquam sit intelligendum. *Bar. L. libertinum. C. de inter. matr. & c. innotuit, elect.* Interpretes alij, ut in præcedentibus quoque aliàs dictum est, præsentem materiam spectandam voluerunt, odiosa ne an favorabilis esse. *Imol. §. si quis rogatus. col. 6.* Alij rationem legis perpendendam, ubi de familia loqueretur, ne quandoque plus lasciviæ & petulantia, quam matrimonio tribueremus. *Alex. d. §. si quis rogatus. num. 52.* Bartolus autem distinxit in hac & similibus quæ-

tionib. inter civilia nomina & naturalia. *Bar. L. tutelas, de cap. dimi. facit. leg. jurisconsultus. §. L. de grad. aff.* voluit n. si lex civili uteretur nomine, veluti agnationis, gentilitatis, tunc illegitimos minimè comprehendi: in naturali, veluti filios, patrem, aut jus sanguinis nominasset, tunc & ad illegitimos hæc omnia rectè referri, eò quòd in illis non civilia quidem, sed naturalia tamen jurant in cæteris inessent: *L. hos accusare. §. pen. de accus. §. vulgo. Instit. de succ. cog.*

² Hoc ipsum verò familiæ vocabulum essetne civile an naturale, varius in hac re sanè deinde fuisse videtur, cum eo nomine quandoque illegitimos contineri, jusque sanguinis potius demonstrari; *L. pronunc. in fi. de verb. sig.* quamodoque nomen id juris esse contenderit, *in d. L. tutelas.* & veris legitimisque agnatis tantum convenire, *in L. fin. C. de verb. sig.* Mihi autem antequàm meam de prædicta distinctione sententiam proferam, id nunc ostendere in animo est familiæ nomine, secundum verborum proprietatem spurios nunquam posse censerì. Cùm enim id vocabulum (accipiendo illud pro agnatione, quæ magis propria videtur significatio, ut Docto. ajunt.) *Bart. d. L. fin. C. de verb. sig. Alexan. d. §. si quis rogatus. num. 52.* eos tantum soleat complecti, qui ab eodem fonte oriundi, sub unius omnes quandoque potestate fuerunt: *L. pronuntiatio. §. 2. §. §. communi, de verb. sig.* Quis velit illegitimos paternæ familiæ dicere, cùm hi nec patriam potestatem unquam sint experti, illorumque origo eo tantum die incipiat, quo edi-

ti ipsi sunt: *L. ejus qui. ad Municip.* Etenim qui id nomen sibi commune esse volunt, necessarium est ab eo ducunt originem, qui talis familiæ vocabatur, *arg. L. jus sepulchri, cum Glos. C. de reli. §. d. L. pronuntiatio §. communi, §. §. fin.* Sed hi non patris originem, aut conditionem sequuntur ullam, *L. cum legitime, de sta. hom.* ergò nec in patris familia unquam poterunt numerari. Et si diceres, contra hæc extare hodie Justiniani conditionem. *L. fin. C. de verb. sig.* qui voluit familiæ significationem, non tantum ad agnatos, sed & cognatos pertinere, eaque ratione rectè, & illegitimos venire posse, quòd scilicet in iis, cognationis saltem jura spectentur, ut Bartolus ille tradidit, *in d. L. pronunc. in fin.* Respondendum esset, Justinianum id ita ibi constituisse, quòd cùm agnatorum cognatorumque differentia soluta esset, familiæ quoque nomen hac in re commune utriusque esse voluit. *Alci. d. L. pronunc. vers. agnat.* Sed cùm spurij, quo ad succedendum nec agnatis nec cognatis similes sint, cùm differentia illa inter agnatos sublata, ad spurios non pertineat, *cap. Faber. Insi. de succ. cog. §. 1. num. 5. Caccial. L. si qua. C. ad Orfic. col. 23.* meritò nec de istis Justiniani verba accipi poterunt. Quin nec in alia quoque materia talem significationem de qua *in d. L. fin.* admittendam dicerem, ubi aliter de communi usu loquendi haberet, prout hodie multis in locis servari animadvertimus, sicuti Bartolus declaravit. *Bart. L. cum ita. §. fideicom. numer. 4. de leg. 2. Fas. d. L. fin. C. de verb. sig. numer. 21.* Erit igitur, cùm familiæ fit mentio,

tio, rei in primis, de qua agitur, ratio habenda: cum secundum varias causas, diversis etiam modis id familiae nomen sumatur, & quandoque ad res, quandoque ad personas referatur, & familiam servorum dicamus, & familiam praetoriam, quae omnia diversa sunt, ut eleganter ab Ulpiano traditum est, d. L. pronun. ubi Alciat. & Bar. L. ad Syllan. Nos tamen hic familiam agnatorum tantum accipimus, spuriosque ita nullius familiae vere censendos dicimus, non patris quod ab eo alieni habentur: L. vulgò, de sta. hom. non matris, quod mulier familiae suae caput sit, & finis, d. L. pronuntiatio, in fin. tamen si originem inde suam ipsi ducant L. 1. in fin. ad Municip. Glos. L. cum legitimis, de sta. ho. Quae tamen omnia, salvo communi usu loquendi temper asserimus, & aliis, quae sequenti capite adjungemus.

CAPUT LX.

An illegitimi de genere, agnatione, domove paterna appellentur, anque gentilitiis in signibus liceat his uti.

SUMMARIUM.

- 1 Illegitimus: patri nec civili, nec naturali jure junctus videtur.
- 2 Illegitimi dici non possunt de genere, aut domo paterna.
- 3 Ubi de facto lex loquitur, de

eo intelligit, quod recte, non male factum est.

4 An illegitimi dicantur sui vel conjuncti, & quibus casibus.

5 Communis usus loquendi servandus, an spurii dicantur de domo.

6 Spuria gentilia insignia ferre de jure non possunt.

7 Insignia illegitimorum, quomodo à legitimis dignoscantur.

8 Apud Gallos spurii nomen an turpe habeatur.

9 Transversa linea in spuriorum insignibus, quomodo sit notanda.

Quod verò ad supra traditam Bartoli distinctionem pertinet, in L. tutelae, de capi. dimin. ut cum lex generis paterni mentionem facit, dubitamusque an, & de illegitimis senserit, spectemus qualia ejus verba sint: civilia ne an naturalia, & si naturalia, tunc eos verbis legis contineri dicamus: quod si civilia, secus Ego, & talem distinctionem rationi ipsi repugnantem judico, Cum enim illegitimi agnationis, & consanguinitatis jure à patre non retineant, s. vulgò. Instit. de succi cog. cognatio verò à matre descendat. L. 2. Und. cogn. & dic. s. vulgò, quo pacto poterit illegitimus filius unquam de patris genere, domo, aut quocunque alio nomine dici, cum ei nullo nec civili nec naturali jure sit conjunctus, Bal. L. in testamento C. de test. milit. numer. 4. Et enim agnatum eum illi non esse sat constat, minus verò cognatum haberi ex hoc deprehenditur, quod cum inter agnatos, &

Qq

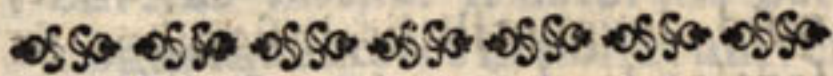
cog-

cognatos nulla hodie credatur esse differentia, §. *nullam Auth. de her. ab intesta.* si naturalis patri cognatus extaret in posset universum perinde ac agnatus succedere, quod tamen fecus est *Auth. licet. C. de nat. lib.* Quam rationem cum Imo. Alexanderque animadvertissent, *Imol. Alex. d. §. si quis rogatus, ad Trebel. num. 50.* nescio tamen quo spirito, & ipsi à Bartoli distinctione non recesserunt, voluntque attendi, an verba naturale potius quam civile nomen sonent. Ex hac enim ratione colligitur, quibuscumque verbis utaris illos nunquam proprio sensu comprehendere, Vnde, & cæteræ illæ quæstiones sunt supervacaneæ, unde domo, genere, gente, stipiteve paterno possint appellari. Cum enim nireferat, utrum verba ad naturam potius, quam jus referantur, cum filius nullo jure paternæ lineæ sit conjunctus, sequitur etiam, ut quotiens gentiliū mentionem feceris, veluti si Cornelios, Portios, Marios appelles, nunquam de his sensisse videaris. Quod si objicias, immo patrem filiis suis agnatum pariter, & cognatum haberi, quod emancipatorum, adoptivorumque exemplo constat, *arg. 1. emancipati, cum Glo. 2. Inst. de her. ab intest. §. L. pen. §. si quis enim C. de adopt.* Responderem id in legitimo patre intelligendum, non in iusto, *d. §. vulgò, §. L. non facile. §. 1. de gra. affin.* quem nec patrem quidem lex vult vocari, §. *si adversus Just. de nupt.* tametsi naturæ, & cognationi id nomen tribuatur, *d. L. tutelas de cap. dimi.* Non omittam etiam Bartolum constantissimè affirmasse, *In L. si. C. de verb. sig. tunc, & illegi-*

timos sub paterno genere contineri, quotiens factum aliquod verba notarent. Exempli causa, Si lex Municipalis, cuicumque, é Claudis nato immunitatem perpetuò tribuat, tunc enim spurios ea ratione venire dixit, quod lex ad illud factum se referat, an quis ex iis natus sit, hos verò inde procreatos, negari proculdubio non posse. Ideque illud esse, quod dici solet, naturæ hæc vocabula esse, *d. L. tutelas* Sed mihi nec hoc satis liquet, cum enim lex super facto aliquo simpliciter quid statuit, id semper intelligi vult, dummodò legitimum sit, & ritè confectum alioquin quod malè factum est, non factum arbitratur. *L. 2. de Ant. tut. L. quotiens ubi fas. qui satisd. cog.* siquidem sermo ita prolatus, licito & civili modo est accipiendus: *L. si cui, de servit.* aut qui illegitimi sunt, non rectè nati dicuntur, quod nomen ipsum satis demonstrat. Igitur cum lex de eo, qui ex Claudis natus fuerit, mentionem facit, de illo quidem, qui illegitimè natus erit, non sensisse satis est verisimile. Quid igitur nos in tot ambagibus statuemus? Ego tutissimum existimarem, ab ea regula nihil discedere, quam aliàs tradidimus in legum interpretatione, *suprà cap. 32.* ut inspiciamus, cum de agnatione, familia, & similibus fit mentio, expressane sit in lege ratio, an unica tantum possit afferri, indeque nunc illegitimos ejiciamus, nunc ex legis ratione complectamur. Sic etiam, si quæramus, an conjunctorum vel suorum appellatione veniant quamvis id Doctores omnes, quoad patrem, & ejus agnatos negent. *Alex. consi. 60. in*

2. numer. 25. quo ad matrem, & per eam lineam proximos admittant, quia sibi invicem succedunt. *Alex. §. si quis rogatus, n. 41. 42. Fel. cap. sunt. §. alii, de resc. num, 51. 53.* Alij eos quidem non suos, sed nec extraneis omninò similes esse velint. *Fel. d. c. numer. 56.* Quidam etiam in causis matrimonij tantùm eos conjunctos dici fateantur, in cæteris alienos. *Fel. cap. per tuas, de prob. 2. notab. arg. cap. discretionem de eo qui cogn. conf. uxo.* Nos autem, & hæc semper ex legis ratione dijudicemus, qua regula servata, facilius has omnes quæstiones terminari crediderim, quæ quoniam suprâ latius sunt explicata, ideò hîc amplius repetenda non diximus. Id tamen ego cum cæteris in primis affirmo, observandum in hoc esse maximè cõmunem usum loquendi, *Bart. L. pronun. in fi. de ver. sig. §. L. fin. C. eod. §. L. cum ita. §. in fideicom. de leg. 2.* quem hodie ubique ferè ita se habere animadvertimus, ut illegitimi de ejus domo, & familia censeantur, cujus, & filij habiti sunt. *Sozi. consi. 102. in 3. Aug. conf. 30. §. 19. Cor. conf. 169. in 3. col. fin.* prævalet enim popularis sermo propriæ significationi: *L. cum delanionis §. asi. nam de fund. instr. ut, & Quintil. ait,* Auctoritatem sermonis superat consuetudo: quæ nedum in hominum, sed, & legum etiam ratione dijudicanda, plurimùm inspicitur solet. *Feli. Proæ. Decret.* Hinc Cicero Servium Tullum gentilem suum vocat, *in 1. Tull. cul.* quamvis eum minùs justè natum Florus, & alij tradiderint, quod passim, & alis exemplis notum est omnibus. Ex suprâdi-

ctis quidem sat constare potest, quid de gentilitiis insignibus sit sentiendum, an iis, & illegitimi uti possint. Sit enim rationem species, cur spurius ea ostendet stemmata, quæ ad agnatos tantùm pertinent, atque ex ea familia oriundos. *Bart. tract. de insign. numer. 10. argu. L. jus fami. C. de relig. §. sumpt.* Quòd si consuetudinem secus ubiquè videtur observari, licebitque ex consuetudine, illegitimo cuique gentilitio se emblemate decorare. *Bar. d. tract. Sox. conf. 102. in 3. numer. 9.* Audio tamen extra Italia maximèque in Germania, discerni spuriorum, & legitimorum insignia, videlicet adiecta transversæ lineæ nota, quod injustorum natalium est indicium. *Port. Instit. de hæ. ab int. col. 2.* Ideircoque falsum videtur, quòd Castrensis tradidit. *Cast. L. 3. de lib. §. post,* penes Transalpinos ferè omnes illegitimi nomen turpe non haberi, & maximè apud Gallos. *Ripa. §. si quis rogatus, numer. 9. Gui. Pa. q. 580.* Animadvertunt sed aliqui, ut transversa illa nota à sinistro latere in dexterum descendat, alioquin si à dextro incipiat, non est degeneris sanguinis argumentum, quemadmodum in Borboniorum insignibus perspicimus, quæ, & ipsa transversam ostendat lineam, & tamen eorum origo ab illustri Regioque sanguine fertur prodisse, quod Nicolaus Ubaldus notat, *in tract. de Succes. ab intest. in 4. specie liberorum.*

CAPUT LXI.

An illegitimi possint nobiles
cenferi.

SUMMARIUM.

- 1 Infames dici ignobiles non possunt, nec ex iis nati.
- 2 Nobilitas à patre non matre descendit.
- 3 Quid sit nobilitas. 26. opiniones.
- 4 Nobilitas Theologica.
- 5 Nobilitas secundum Philosophos.
- 6 Nobilitas Politica.
- 7 Illegitimi cur non dicantur nobiles.
- 8 Nobiles ex locorum consuetudine accipi.
- 9 Apud Venetos, & illegitimi, & legitimi ignobiles.

Illud quoque de injustis filiis à multis quæsitum scio, possint ne ij in nobilium numero referri. Quam in re Bartolus, Bal. Imo. cæterique unanimes responderent. *Bart. L. 1. C. de dign. li. 12. Bald. L. cum legitima, de sta. ho. Imol. §. si quis rogatus Guid. Pap. q. 580. Ruin. cons. 77. in 3.* spurios filios, cum ab incunabulis secum quadam infamiae notam ducant. *Azo in sum. C. de infam. non posse ullo unquam tempore nobilitatis claritate fulgere, quod ea ab omni macula, & turpitudine perpetuò debeat esse sejuncta. L. 2. C. de digni. lib. 12.* Idcircoque, & nepotes ex his natos, reliquosque eorum succes-

sores, æquè obscuros, & ignobiles haberi. *Anch. cons. 389. Glo. L. divo. C. de questio. Dec. consil. 85. in fin.* non quidem quòd in his macula ulla notetur, si ex matrimonio nati sunt, sed quòd ex ignavo semine generosi haud soleant fructus existerere, *cap. fertur. §. vulnerato. & cap. principatus 1. q. 1.* Quin, & si ex matre nobili, patre verò illegitimo prodiissent, adhuc tamen iis matris genus nihil prodesse dixerunt, *Anch. supra d. cons. cum, & illius nobilitas, ex quo se spurio marito junxit, quodammodo sit obumbrata. L. femina, de Senator. & stemmata hæc honorari à patribus in filios, non matribus deriventur. L. 1. ad Municipi. Bal. L. fin. C. de ser. fug. ita ut nec consuetudine, nec Municipali lege contrarium possit decerni, Bar. L. exemplo C. de Decurio. lib. 10.* Ego verò hæc quamvis omninò refellere non ausim, non vera tamen usque adeò esse puto, cum velint ij illegitimos idè ex nobilium ordine eximere, quod in his nescio quid notæ, & labis adnatum putent. Quod ipse tamen, scùm in his minimè agnoscam, ut alias declaravi, *cap. 55.* propterea nec eorum sententiæ usquequaque existimo adhærendum. Est verò latissimus hîc disputandi campus, de nobilitate, an illius participes illegitimi censeantur, in primis enim à verbi notione esset exordiendum, ut intelligeremus, quomodo hæc ipsa nobilitas sit accipienda. Occurrunt verò in hac re explicanda tam variae opiniones, ut meritò id dici possit, in hac quæstione quot capita, tot fuisse sententias. Non enim propria hæc est res, unius aut alterius

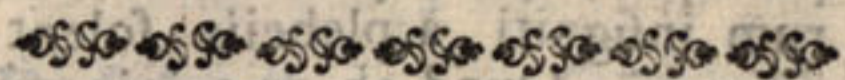
rius scientiæ, Sed quot penè dixerim artes, & disciplinæ sunt, quot varii bonarum literarum auctores, singuli huic rei manum admoveere sunt conati, ut collegerit quandoque non contemnendus ex nostris interpretibus Doctor Cæpolla, viginti sex diversas super hac re proditas sententias. *Cap. tract. de Imp. mil. del. cap. 4.* Nos tamen in præsentibus inutiles aliorum mittamus altercationes, nostro Bartolo adhareamus, qui triplicem distinguit nobilitatem. *Bart. L. 1. C. de dignita. lib. 12. col. 2.* Aliam secundum Theologos, quam Theologicam dixit, aliam secundum Philosophos, quam naturalem, aliam secundum Jurisconsultos, quam Politicam appellavit. Quod ad primam speciem attinet, solent Theologi eos tantum verè nobiles, & claros vocare, quibus summus Deus gratiam suam voluerit impartire, *primo Regum. cap. 2. ver. nunc. autem.* quam tamen nemini unquam propriis meritis, sed mera tantum illius benignitate partam testantur. Quod fit, ut de illegitimis sint ne in hoc pacto nobiles aut minus, nemini liceat judicare, sed potius æquali cum cæteris conditione, ipsi habendi sint, cum tam grande Dei munus, cui nam contigerit, paucis innotescat. *Ecclesiast. c. 9. ad Roma. cap. 11. infu. Fel. cap. venerab. num. 2. de testib. eique gratissimi, quos moralium vulgus abjectissimos, sordidissimosque esse putat. Corint. 1. c. 4. & Mart. 20.* Philosophi autem, qui veram nobilitatem in virtute, & moribus posuerunt, refert. *Bald. L. 3. C. de commer. & merc.* quid de illegitimis sentiant, constare potest, cum nihil in pa-

rentibus aut fortunæ, quo ad hanc rem acceptum velint referri, sed totum hoc fateantur à nostramet pendere voluntate. Namque si quis quocunque genere natus, iis animum suum dotibus ornare contenderit, ut summa sua probitate, & sapientia omnium in se oculos convertat, virtutisque aliquam excitet admirationem, eundem, & nobilissimum habendum ducunt, quo in numero nedum legitimos, sed, & Nothos censi posse, & ratio ipsa, & vetera summorum virorum exempla testantur. Tertia est nobilitas secundum nostros juris auctores, quæ propria est hujus quæstionis, de qua quæritur an illegitimis possit convenire. Videtur autem respondendum, quoscunque talis generis viros, ab illa quam longissimè abesse, non eò quidem quod ulla hos turpitudine notatos putem, ut cæteri Doctor. credidere, sed quod cum nihil aliud nobilitas sit. *Bart. d. L. 1. C. de dign. Alv. c. 1. §. cæteri. quis dic. dux.* nisi qualitas quædam à principe illata, ob quam unusquisque, è popularium numero eximitur, cujus compos tantum dicitur, quem aut Princeps eo fuerit honore prosecutus, aut cujus maiores Avus vel Proavus talem ab eo consequi gradum meruerint. *Glos. L. divo. C. de quæstio.* Propterea constat spurios nec ex se ipsis, nec ex patrum que persona inter claros haberi posse. Non ex se ipsis quidem quoniam nobilitatem nemo sibi spontè potest conferre, sed à solis principibus petenda est. *Bar. supra.* Minus ex parentis origine quod spurij nullos generis sui agnoscunt auctores, sed ab his primum

mum familiæ, & gentis suæ origo excitatur: *L. ejus, qui ad Municipi.* sunt enim hi novi quidam homines veluti terræ filij, à seipsis orti, & quo ad patrem prorsus alieni, cum nec ejus gentem, familiam, domumve sequantur: *L. cum legitime, ubi Bal. de sta. hom.* immò degenerare dicantur: *L. si. C. de naturalib.* quo circa nec ad eos gentilitia nobilitas potest pervenire, arg. *L. familiaria, cum sequen. de relig. l. j. C. eod.* quæ ita agnationi & familiæ est annexa, ut tanquam qualitatis absque subjecta materia non possit consistere. *Bart. tract. de insig. arm. numer. 10.* Statuendum est igitur illegitimos nullo pacto inter nobiles collocandos, quod & Isocrates in Nicocle clarè testatus est, cui id maximè curæ fuisse scribit, ut omnes ejus filia paternæ participes essent nobilitatis, id circoque non alios quidem legitimos, alios verò nothos reliquisse, qui aliorum nobilitate privandi essent. Quod tamen verum est, si decivilis illa claritate sentiamus, quam Jurisconsulti nostri prodidere, cæterum secundum aliorum aut Theologorum, aut Philosophorum sectas id non affirmarem, qui aliter nobilitatem acceperunt. Rursus & hoc in illegitimis simpliciter locum habere puto, quantum ad eorum natales spectat, quos humiles omninò & sordidos esse aio, non in iis, quos Princeps erexerit, & dignitate aliqua decorarit, ut sequenti capite demonstrabo. Postremò & hæc secundum strictam juris rationem procedere fateor, non ex communi usu, qui meritò debuit prævalere. *Imol. ca. de multa, in fin. de*

præben. Feli. c. super eo, de test. num. 12. Ideoque in hac re, spectanda in primis fuerit uniuscujusque loci & civitatis consuetudo, ex qua quis quandoque nobilis, quandoq̄ ignobilis existimabitur: *L. si. in prin. ver. calendarij, de mun. § ho.* plurimum est enim populorum moribus in hac re deferendum & ex eorum ritu nobiles à plebeis discernendi. *Soz. 246, colum. 1.* cum, ut dixit Bartolus, nobilis ille sit, qui talis vulgò habetur. *Bar. d. L. 1. C. de dig. colum. pen. § L. 1. C. de mul. § in quo.* Hoc fiet, ut si in multis Ecclesiæ terris, aliisque etiam quibusdam locis nobilium fiat mentio, spurij quoque cum cæteris comprehendantur quoniam nihil quo ad numerum publica obeunda, & ad honores, dignitatesque adipiscendas à legitimis differunt, nihiloque illis inferiores putantur, quod & de tota Delphinatus provincia Guido Patteffatus est, in qua id ex consuetudine servari tradidit, ut illegitimi generis nobilitatem omninò retineant, ac pro nobilibus perinde ac alij legitimi habeantur, *Gui. Pap. q. 580 § Boer. de cis. 127. in fin.* Quod si Venetorum aut plurium aliarum civitatum nobilitatem recenseas, tunc illegitimos prorsus excludas, quoniam hujusmodi sobolem maximè negligunt. expresseque id apud eos est constitutum, ne quovis tempore, & si sint natalibus restituti, in nobilium numerum possint cooptari. Quod olim tamen iis permissum erat, qui per subsequens matrimonium legitimi essent. Hodie verò & hi nova lege exclusi sunt, generaliterque ac iis sancitum, ne cuiquam, qui initio non legitimis ortus sit natali-

natalibus, ulla ratione aut privilegio ad nobilitatis decus unquam liceat aspirare.

CAPUT LXII.

Illegitimi, si natalibus restituantur, an nobilitatem adepti videantur.

SUMMARIUM.

- 1 Nobilitas usque ad pronepotes.
- 2 Legitimi an adhuc labe ulla notati.
- 3 De natalium restitutione, contra Budæum.
- 4 Nobilitas à Principe quando conferatur.
- 5 Equites nostri temporis an nobiles, & de illorum origine.
- 6 Feudum nobile.

Cum dictum sit, nobilitatem solius Principis esse munus. *Bart. L. 1. C. de dignit. col. 4. Cast. L. quotiens. in fi. C. ubi sen. vel cla.* quæ tamen alicui concessa, in ejus filios, nepotes, & pronepotes propagetur. *Glo. L. divo. C. de questio.* Id circoque illegitimos ejus ordinis non haberi, quòd nullo jure, patri suo, quamvis clarissimo, siut conjuncti; *L. lex nature, desta ho.* Dubitatum fuit an si natalibus restituantur, simul & nobilitate donati videantur. Baldum enim legimus, cum Alex. sentientem. *Bald. c. per tuas de maior. Cobed. Alex. §. si quis rogatus. num. 56. in fn.* legitimos adhuc inter nobiles non censendos, quòd ea prius labe ita sint contacti, quæ

amplius evanescere, aut prorsus elui non possit. *Bald. c. 1. §. naturale, sue contr. num. 8.* Quod quidem ab ea videtur fluxisse opinione, qua sensere quidam legitimatis non prorsus in verum repositos ingenuitatem. *Dec. consil. 275. Cur cons. 74* Quod mihi tamen absurdissimum semper visum est, non posse scilicet Principem quamcunque notam, aut maculam deleere: *L. imperialis. §. 1. C. de nupt. cum omnia possit, ejusque voluntas pro lege habeatur: §. sed. & qp. princ. Insti. de jur. nat. gent.* Hæc tamen ratio in præsentem nobis non est necessaria, cum tantum absit, ut legitimatis quid notæ inesse fateamur, ut nec illegitimos ipsos ulla unquam deformatos sordè sæpius ditum fuerit. Cum igitur spuriis hoc antea tantum obesset, quòd eorum naturales obscuri admodum & viles habebantur, nunc cum Princeps eos naturæ restituerit, in eumque statum reposuerit, quo initio omnes homines nascebantur: *L. 2. de nat. restit.* videntur & hi procul dubio ad veram nobilitatem pervenisse, præsertim cum author sit gravissimus & eruditissimus Budæus. *Bud. in annot. L. si de senat pag. 12.* ipsam natalium restitutionem nihil aliud esse, quam nobilitatis donum, eò quòd absterfa natalium plebeiorum sordida conditione, in priscam, communemque ab initio omnibus ingenuitatem quis reponatur. Sed ipse hanc Budæi sententiam, si de spuriis loquamur, planè non probo, nam si natalibus restitui dicuntur, qui rescripto Principis legitimi efficiuntur: *§. si quis ergo. Aut. quib. mod. nat. eff. sui.* quis dicat eum, qui ex ignobili patre spurius

spurius susceptus est, sola deinde restitutione, & legitimorum jura, & nobilitatem concecutum? cum id tantum ea nobis tribuat, ut patrib. nostris veri & justifilij efficiamur? Quod si plebeius pater sit, cur legitimatus filius nobilis censeatur? Cur non potius, cum sicuti filius bonorum & facultatum omnium successor est futurus, sic & ut filius patris conditionem sequatur qualemcunque? Crederem ergo ex natalium restitutione non perpetuo nobilitatem inuehi, sed pendere hoc à patris conditione, ut si is eo splendore illustretur, hoc quoque & in legitimatum descendat: sin minus, illegitimos ex ea restitutione, jus filiorum, & patriam quidem potestatem, verum dignitatem nullam aliam obtinere, sed in omnibus paterna vestigia imitari, quia tanquam ex justo matrimonio nati solum intelliguntur. Non nego tamen, 4 quin possit princeps & eosdem ad nobilitatis decus evehere, quamvis ab humili & abjecto patre genus ducant suum, licet enim Principi quemcunque velit in summo honoris gradu collocare. Id verò quomodo dignoscatur, declaravit Bartolus multis modis. *Bar d. L. 1. C. de dign. col. pen.* Inter quos ille præcipuæ insignis est, cum ei dignitas aliqua à Principe defertur, quamvis careat administratione. Extat enim constitutio Zenonis, ubi expresse mentionem facit nobilitatis, quam sine administratione per honorarios codicillos collatam quibusdam testatur? *L. si. §. viros. C. ubi sen. uel clar.* Unde eos omnes, qui privilegiis à Cæsare aut aliis ad id facultatem habentibus, donati sunt, putarim

nobilibus adscribendos esse, tametsi privata illa dignitas videatur, 5 quales sunt hodie equites plerique, qui Diplomatis Cæsarum insigniti à plebeiis solent discerni. Quod ab eo originem duxisse videri potest, quod scribit Sueton *Sueton. in Clau. c. 25.* Claudium Cæsarem imaginariæ genus militiæ instituisse, quo abientes, & titulos tenus fungerentur, Quæ tamen res hodie à veteri illo ritu nimium collapsa est, cum Reguli plurimi hac autoritate abutuntur, nullaque personarum habita ratione, eam dignitatem temerè omnibus decernant, ad quam olim non nisi insigni aliqua virtute præditi, fuissent vocandi: *L. 1. §. credidit, de off. porf. prat. L. si. C. de stat. §. imag.* proptereaque nec ad hos cætera privilegia spectare certum est, quæ militibus jure nostro concedi solent. *Cy. lib. 1. C. de jur. §. facti ignor. Ripa L. cetnurio. nu. 10. de vulg.* Porro & illud acquirentiæ nobilitatis multò manifestius signum esse solet, cum dignitas aliqua tribuitur, cui administratio sit conjuncta, & suapte natura secum nobilitatem ducat, quod à Bartolo traditum extat. *Bart. d. L. 1. pen. col.* unde quidam Feudum nobile aliud minus nobile dixerunt. *Jas. prælud. Feud. num. 119.* Sed hæc extra propo- 6 sitam materiam sunt, quæ tamen dixisse voluimus, ut intelligamus, quibus modis hæc ipsa nobilitas illegitimis communicetur. Cæterum, concessa spurio alicui dignitate, an ex eo & natalibus restitutus censeatur, commodiori loco tractandum reservamus *Alex. L. quidam consulebant, de re judic.*

C A P U T. LXIII.

De infantibus expositis, & aliis, quorum parentes ignorantur.

S U M M A R I U M.

- 1 *Necare dicitur, qui exponit filium,*
- 2 *Hospitalia spuriorum, & numer. 5.*
- 3 *Expositi ad sacros ordines & dignitates admitti possunt, & num. 7.*
- 4 *De Cyro, Moyse, & alijs legitime natis expositis.*
- 6 *Exponens filium, admittit patriam in eum potestatem.*
- 7 *Expositi capaces successionum quaecunque censentur.*
- 8 *De quibusdam Pont. in ignoto genere.*
- 9 *Terra filij, & à se orti homines.*

POterat fortassè aliquibus videri non necessarium, ullum nos hoc argumento separatim caput conscribere, cum suprà latè id tractum sit, *cap. 20.* an unusquisque in dubio legitimus vel illegitimus sit censendus. Quia tamen animadverti, nescio quid præcipuum hujus ipsius quæstionis esse, quod præcedentibus non ita aptum erat, volui propterea pauca hæc superioribus adjungere, ne posset hæc pars à commentariis nostris desiderari. Hoc igitur tantum à nobis in præsentem agendum erit, sint ne hi, qui publice exponuntur, legitimi, an nothi potius judicandi. Namque

si Nothi videantur, tunc nihil ampliùs opus est de his differere, quippe quibus omnia cum aliis spuriis sint communia. Sin uerò legitimi dicantur, & tunc nihil ad rem nostram, eorum pertinet disputatio. Scio autem nos aliàs statuisse, honestos in dubio uniuscujusque natales esse existimandos, quæ exre sequitur, expositos quoque, quorum ignota est origo inter legitime natos esse referendos. Contra tamen quædam pugnat conjectura quam de veris iustisque parentibus naturali ratione solemus facere. Et enim quis credat unquam, tantam immanitatem in legitimum patrem cadere potuisse, ut proprium filium, sua ipsius viscera, tam impiè abjecerit? ea præsertim in ætate, quæ alieno indiget præsidio, nec propriis se ipsam viribus apta est sustinere? Cùm enim necare filium is dicatur, qui eum exponit: *L. necare, de lib. agnos.* audebimus ne tantum scelus unquam de patre conicere, ut is filio suo crudeliter manus intulerit, Non ita hæc ab illegitimo patre abhorrent quem plerunque aut delicti conscientia, aut infamiæ metus potest adigere ut natum ex se minus honestè filium turpiter etiam deserat, cùm se coram honestis viris, illius patrem monstrari, non possit non erubescere. Proptereaque multis in locis videmus: Hospitalia his ipsis expositis erecta vulgò spuriorum hospitalia, sicut hic Bononiæ nuncupari, quasi & nomen ipsum demonstraret, spurios tantum, non uerò legitime natos, ad hæc loca solere deferri. His accedit, quòd spurij à legibus ij vocari solent, qui certum patrem non possunt

Rr *osten.*

ostendere, sed *L. vulgò, de sta. hom.* cum eo in numero sint omnino hi expositi, ut etiam Baldus animadvertit. *Bal. d. L. vulgò.* nimirum sequitur hos nothos non legitimos esse dicendos. Ego tamen à contraria sententia non discedo, quà cum aliàs pluribus rationibus sum tutatus, idèò hoc à me loco breviter referri, nihil mirum erit. Dico autem Doctorem opinione receptum esse, expositos hos, ad sacros ordines, dignitates ecclesiasticas, atque alia publica munere rectè posse promoveri, tametsi eorum origo nemini constet. *Jo. Anch. c. 1. de inf. cap. Barba. Fel. ca. cum deputati, de judic. num. 13.* quæres necessariò ostendit, illos legitimos, non spurios jure censerì, *arg. c. fin. de fil. presb. c. innotuit, de elect.* Certum id etiam est, eosdem nulla labe aut macula aspersos dici posse: *L. fin. C. de inf. ex. L. nemini. C. de epif. und.* quomodo igitur eos qui spurios appellet, cum hoc spurij nomen notæ cuidam affine esse vulgò estimetur? *Azo in sum. C. de infam. Alexan. L. 3. de lib. & post.* Nec quicquam conjectura illa suprà delegitimis patribus relata, his obstat siquidem veterum exemplis patet, multos exponi filios, qui tamen ex matrimonio nati sunt, ut de Semirami, Moyse, Paride, Cyro, Oedipo, & aliis pluribus historiæ testantur, quos parentes metu alicujus periculi quod eis portendebatur, aut aliis de causis, temerè exponebant, nosque etiam usu ipso quotidie experimur, multos quandoque rei familiaris inopia, cum se victui necessaria liberis videant non posse suppeditare, solere illos exponere,

potius spe, ut ab aliis commodius educerentur, quàm quòd paterna erga illos exuti sint pietate, quod ego à nonnullis probæ conditionis parentibus, qui in similes inciderant calamitates, re vera sæpè intellexi. Nequamvis vulgò hæc spuriorum hospitalia vocentur, idèò tamen nothi illi censendi sunt, nam, ut dicebat Baldus, loquens de Bononiensibus, in valdè simili casu, *in L. nutritorib. C. com. de suff.* popularis sermo nollet jus non facit, & res ipsa contrarium docet, ut modò diximus. Quin & Canones hoc idem suadent, cum iis caveantur, parentes quifilium exponunt, jus patriæ potestatis amittere, nec eos ut filios amplius posse vindicare, *ca. 1. de infan. ex.* De quibus enim aliis patribus hoc potest intelligi, præter quàm de legitimis, cum hi tantum filios habeant in potestate: *S. si. adversus. Instit. de napt.* Constat hinc igitur satis liquidò, etiam justos liberos exponi solere. Nec illud nocet, quòd certum patrem non videntur illum habere, nam eo ipso quòd natales eorum sint ignoti, fit interpretatio statim in meliorem partem, præsumiturque illorum origo honesta, non turpis, *ca. cum deputati, de judic. c. 1. de scrup.* quod in vulgò conceptis fecus est. Nec verum est etiam, quoscunque qui parentem nequeunt ostendere, illegitimos esse, ut Gregorius Pontif. testatur, *d. c. 1. de inf. exp.* Vel quicquid contrà asseras, dicam in his jus non deficere, sed probationem, ipsos videlicet verè legitimos esse, talesque jure haberi, quamvis proprios ipsi natales non ita justè possint probare,

5

6

re, arg. *L. duo sunt, de test. tut.* Multa præter hæc prætereo, quæ commodius ex quæstione suprâ à nobis disputata, *cap. 20.* elici poterant, sufficere hæc tantum in præsentibus obiter adjecisse, ex quibus statuimus, quo ad expressos pertinet, & cæteros, quorum omnino incerta est origo, eos in dubio legitimo potius quam illicito genere censendos, ob idque ad actus legitimos rectè admittendos, *d. c. cum de putati.* hæreditatem successionumque capaces existimandos. *Fabe Ang. §. fin. Inst. de her. inst.* cæteraque munera seu civilia, seu ecclesiastica illi hoc solo prætextu nullatenus esse interdicienda. *Joan. An. d. cap. 1. de inf. ex. & Docto. cap. cum de putati.* Cæterum legi quidem graves nonnullos authores, & maximè historicos, hos ipsos, qui obscuro prognati sunt genere, spurios in liberis suis appellantes, quo nomine certos etiam Pontifices uti illegitimos notatos scio, eò quod unde originem ducerent, vulgò incertum esset, ut de Leone V. Pontif. & Dionysio I. traditum est, quos alij ignotis tantum parentibus ortos scribere, alij cum de eorum natalibus nihil certi reperirent, propterea, spurios esse prodiderunt, quod etiam de Demosthene quidam scriptum reliquerunt. Sed alij, ut jubet, sentiant. Mihi sanè hæc sola ratio nunquam persuadebit, ex pudenda aliquem origine profectum esse, cum in dubio honestior pars sit conjicienda. Memoranturque Pontifices multi, ignotis parentibus, & patria, ut Christophorus I. Bonifacius VII. Joannes XIX. & quos modò retulimus,

Dionysius I. & Leo V. quos omnes spurios extitisse, hac sola de causa nunquam affirmarim. Solent hi etiam à quibusdam terræ filij appellari, seu quod terra sit communis omnium parens, seu quod juxta quorundam historias, è terra primis temporibus mortales nati dicantur. Vocantur, & iidem homines à sese orti, aut novi homines, quibus loquendi modis utitur Cicero pro iis, qui obsuuri admodum ignobilesque sunt, ac sine ullis maiorum imaginibus. Cætera, quæ de expressis dici poterant, quinam in bonis eorum succedant, cuius fori dicantur, æqualis ne sint omnes conditionis, & alia ejus generis ego hic jure præmitto, quoniam cum in numero legitimorum eos esse definiamus, extra rem esset, ac materiam nobis propositam ea hic in ferere, quæ suis locis uberrimè tradita, aptius etiam intelligi possunt. *Hostien. in summ. de inf. exp. & Docto. in cap. 1. Supecu tit. eod. Castr. L. nutritoribus. Cod. de success. Salic. L. fin. C. eo.*

CAPUT. LXIV.

Qui alium spurium appellat, an injuriarum actione teneatur.

SUMMARIUM.

1. Injuriarum actio quando datur.
2. Spurius non dicitur, quem Princeps restituit.
3. Non facit injuriam, qui nihil

- falsò obijcit, § n. 9.*
- 4 *Crimini naturæ vitio ingeni-
ta, non sunt exprobanda.*
 - 5 *Accusare aliquem, plerunque
laudabile.*
 - 6 *Reipub. interest quædam deli-
cta palàm esse.*
 - 7 *Spurios cognosci an Reipub. ex-
pediar.*
 - 8 *Difficile esse judicare, an in-
juria sit facta.*
 - 9 *Qui alium vocat spurium, cur
injuriarum teneatur.*
 - 10 *Non sufficit quid bonum esse, sed
benè factum.*
 - 11 *Quibus casibus spurii appella-
tio non sit contumeliosa.*
 - 12 *Lata culpa non sufficit ad in-
juriarum actionem.*
 - 13 *Accidentia facti injuria, spe-
ctanda.*
 - 14 *Apud Gallos, Græcos, an spu-
rii nomen ignominiosum.*

ESt ne verò hæc contumelia, si te aliquis spurium, & ut vulgo dicitur. Bastardū appellat quamobrem tu eum in iudicium adducere possis? Hic ego, antequàm quid pronunciem, multa consideranda, & circumspectanda puto. Si enim tu verè non es spurius, sed legitimis ortus parentibus, illeque temerè talem te falsò appellaverit, non dubito, quin contra eum actione injuriarum possis experiri. *L. 3. C. de injur. Bart. L. turpia, in princ. de leg. 1. § L. 3. de lib. § posth.* Ubicumque enim aliud dicitur, quod alterius pudorem aut famam lædat, ibi & injuriarum crimen oritur. *L. item apud §. generaliter, § §. seq. de injur.* sed vulgo hoc nomen spurij, nescio quid notæ secum ducere creditur, *cap. accedens de purg. can.* vixque verisimile est aliam ob causam id ab

eo dictum, quàm ut tuam existimationem minueret, Igitur cum hoc quicquid sit, fuerit ementitus, erit injuriarum iudicio tibi obligatus. *L. fin. C. de accusa. L. 3. C. de injur.* Idem purarem, & si spurius quidem natus esses, nunc verò Principis beneficio natalibus restitutus, is enim qui adhuc te spurium vocat, iniquè agit. *Cravet. cons. 168. in princ.* cum illegitimus non, sit, quem Princeps restituit, potuitque rectius ille te non legitimè natum appellare, cum hoc primævos tuos natalis respiceret, non autem præsentem tuam conditionem ita notare. *Alciac. de Duel. cap. 10.* quæ nunc verè legitima est. Qua tamen in re animadvertendum erit, an probabili aliquo errore ductus fuerit, vel quia te initiò spurium natum existimasset, vel quia restitutionis illius ignarus esset, quæ cum facti sit, facile potuit ei non nota esse, vel quia aliter se communis usus loquendi haberet, qui legitimatos adhuc spuriorum nomine comprehenderet, ut sæpissimè videmus, tunc enim hæc ad aliud caput pertinent, quod modò attingemus. Cum verò quis te spurium nominat, tuque re vera talis es, longior quidem tunc est dubitatio, videatur ne ob id ullam tibi injuriam intulisse. Extant enim in hac re multiplices Doctorem sententiæ, varique illorum responsa. *Jo. And. in Add. ad Spec. titu. de injur. Abb. c. cum te, de re jud. n. 26. Rom. cons. 96. Old. consi. 53. Albe. L. si non convicij, C. de jur.* sed quatuor præcipuè opiniones traditæ reperuntur, singulæ inter se diversæ. Prima Accursis, *Inst. de injur. §. 1. ver. fieret.* videlicet, ut

ut qui nullum crimen falsò ob-
 cit, is nec ulla injuriarum actio-
 ne teneatur. Quid enim potest il-
 le delinquere, qui veritatem pro-
 dit, cum veritas præ cæteris se-
 per sit colenda. *L. cum ita, ubi*
Bbb. de conait. & demonst. Alia
 fuit Honstien, *in sum. de injur.*
& contra quos. ita distinguentis,
 quòd aut crimen tibi objectum,
 tua ipsius culpa contractum est,
 ut si te furem, proditorem, fica-
 rium, lenonem dixerim, & tunc
 nihil tibi obtrectasse videar, quo
 me in judicio possis accersire.
 Cum enim tu, eo te scelere pol-
 luere minime erubueris, cur ad-
 versus me id tantum deinde enū-
 ciantem, ita indigneris, *facit. L.*
quod quis ex de regul. jur. Quòd si
 4 alio te maledicendi genere carpe-
 rim, quo tu abq̄ ulla fraude tua la-
 bores, veluti si te claudum cæcum,
 innopem, aut spurium vocarim,
 cum & spurium nasci absque ullo
 crimine nostro contingat, *c. nasci.*
56. dist. L. legem. C. de nat. li.
 & tunc contumeliosas hujusmo-
 di voces censeri. Debui enim ego,
 ut bonos decet homines, cala-
 mitatis tuæ potiùs misereri, non
 tibi, hæc probra objicere, quæ
 fato obtigerunt, cum naturam
 ipsam non licet accusare. *L. max.*
vitium C. de lib. præ. Tertia tra-
ditur opinio Joan. Theuton. Glos.
in cap. si peccaverit. 2. q. 1. qui
 voluit multum referre, an ver-
 ba hæc in judiciali aliquo negotio
 proferantur, aut alibi: Si enim ob
 id ego tibi diem dicam, ut te adul-
 terij aut homicidij reum convin-
 cam, aut consimili adversus me, vel
 testes meos exceptione utaris eos-
 que tanquam infames, sordidos,
 & facinorosos repellas, nullum
 hic convitium notari debet. *Alex.*
 5 *L. fin. quod quisque jur.* accusa-

tio enim ipsa, nedum turpis non
 habetur, sed magna plerunque
 laude, & præmio digna est. *L.*
1. C. de fa. lib. circa fin. ut de
 Lucio Crasso, Marco Antonio,
 & publico Sulpitio refert Cicero,
lib. 2. offi. qui cum seditiosos,
 & inutiles cives quandoque in ju-
 dicium vocarent, à cæteris pro-
 bati valdè fuere. Reus autem qui
 adversarij sui actionem hac eadē
 cupit ratione elidere, quæ ve-
 ra utique est, cur in eum inju-
 rius videatur, cum ab eo pro-
 vocatus, jus suum tueri magis,
 quàm maledictis eum lacerare
 contendat. *L. qui cum na. S. si li-*
bertus, de bo. lib. L. libertus, 1.
de in jus vocan. Quarto loco di-
 6 xit Bartolus. *Bart. L. cum qui de*
injur. ubicunque Reipublicæ ex-
 pedit, crimen illud quo te ap-
 pello, cæteris notum esse, qua-
 lecunque id fuerit, impunè sem-
 per divulgari posse, veluti si re
 leprosum, impostorem, hære-
 ticumve dixerò? publicè enim
 interest hæc, sive corporis vitia
 innotescere, quia contagiosa
 sunt, *cap. 1. de conju. lepr. cap.*
de rectoribus de cler. agrot. sive
 animi, ne alij ab his decipian-
 tur, eorumque commercia pos-
 sint declinare. Ast ubi quod tibi
 delictum objicio, id nullam Rei-
 publ. ex eo utilitatem parit, ut
 si te pumilionem, ventriosum,
 gibbosum nominavero, quamvis
 re vera nihil ementiar, teneor
 tibi tamen contumeliæ nomine,
 cum ex usu publico nihil sit, ta-
 lem te à me ita vulgò prædicari.
 Si igitur te spurium appellavero,
 convicium hoc esse quidam tra-
 diderunt, *Abb. cap. cum te, de*
re judic. num. 28. & in cap. fin. in
fi. inju. Rom. d. consil. 96. 1. col.
 eò quod natales meos cæteris no-
 7 tos

tos esse, nihil ad rem publicam pertineat. Idem, & Bartolus quandoque existimavit, in *L. turpia, de leg. 1. § L. 3. de li. § postu.* Sed tamen alibi contrarium deinde confessus est, in *d. L. eum qui.* voluit enim hanc contumeliam non esse, dum verum sit, incertis illum parentibus ortū esse, eò quod plurimum referat, quo ad honores, & munera publica obeunda, spurios à legitime natis discerni. *L. generaliter §. spurios vers. sed si de Decurion.* Unde quod modò uti contrarium ab eo dictum notavimus, in *d. L. turpia.* posset ita fortè intelligi, ut scilicet, cum quis eum spurium appellasse, qui legitimus verè erat, tunc injuriam ei fecisse dicatur, *ita procedant. trad. per eum, in d. L. turpia, § d. L. 3. de lib. § postb.* alioquin si spurius verè sit, tunc nulla ea sit injuria, ut ait in *d. L. eum qui.* ut ita sibi Bartolus ubique confitet. Sed mihi nec ulli ex his quatuor opinionibus profus hærere in animo est, cum singulis multa videam repugnare, nec longas etiam placet aliorum Doctorum in hac re distinctiones sequi, cum adeò multiplices sint, *Card. in 15. q. 1. Abb. cap. cum te; de re jud. colum. si Alb. L. si non convicii. C. de injur. Ripa L. si. C. de revoc. don. num. 25. 26.* ut ex iis vix quicquam clarum aut expeditum unquam possis colligere. Animadverto quidem, haud facile etiam in hac materia quid tradi posse, quod ubique constet, nam cum injuria, ex affectu facientis consistat. *L. illud. §. 1. de injur.* difficillimum est omnino aliorum cogitationes ita posse à nobis introspicere, ut dignoscamus, quo quisque consilio ali-

quid fecerit, unde ad conjecturas, & accidentia quædam extrinsecus recurri oportet. *Glof. 1. C. ad L. Cor. de sica.* quarum certa ratio tradi non potest. Propterea nihil mirum est, si tam multa hæctenus à Doctribus cummulata reperimus, quæ tamen quæstionem ipsam non satis commodè explicent.

Ego igitur, quæ de cæteris injuris dici possent, quæ sanè multa sunt, hic missa faciam, tantum quæ ad hanc spurij appellationem spectant, qua potero breviori tutiorique via referam. Credo autem id ab omnibus in hac quæstione præsupponi, nomen hoc spurij vulgò ignominiosum, & turpe haberi, quod quamvis nos aliàs in dubium vocaverimus, in præsentia tamen, & cum aliis admittimus, alioquin nulla in hac materia esset disputatio. Et hic pro regula constituendum censemus, eum qui aliom spurium appellaverit, contumeliæ reum esse, & injuriarum actione teneri, seu falsò, seu verè etiam ita eum compellarit. Cum enim hoc nomen, de alterius fama, & opinione aliquid detrahere aptum sit, ut vulgò ajunt, afert proculdubio secum, & contumeliam. *L. item apud. §. generaliter, de injur.* Quamvisque verum id utique sit, quod ab eo jactatum est, non tamen injuria illa esse desinit. *L. 3. Cod. de off. rect. prov. ver. si non ad libidinem, § L. quisquis. C. de postul.* siquidem nos injuriam ex malevolo alterius animo, propositoque magis quàm ex eventu metimur. *L. eum, qui §. fin. de injur. L. 1. §. divus, ad L. Cor. de sica. cap. 1. in fin. 15. q. 6.* Althic iniquum affuisse animum satis conf.

constat ex verbis illis, quæ suapte natura contumeliosa sunt, talis. n. uniuscujusque mens fuisse præsumitur qualem verba ipsa præ se ferunt. *L. Labeo, in fin. de sup. leg. L. Seja, de tut. Scn.* Non igitur convicij, & rei veritate excusatur, qui aliquem maledictis vexat, non enim quid factum sit, attendimus, sed quo animo factum sit, *cap. i. in fi. 15. q. 6. L. verum. L. qui injuria, de jur.* Cum plerumque & ea quæ per se bona, publiceque utilia evadunt, ex quo tamen non bono facta sunt consilio, eum poenæ non eximant, qui talia ausus est perpetrare, *cap. relegentes. 23. q. 5.* Nec enim sufficit bonum quid esse, sed benefactum. Cujus rei insigne nos celebramus exemplum Christi, summa cum veneratione semper nominandi salvatoris nostri, cujus patibulum, cum ab æterno nos supplicio liberarit, nosque illius neci vitam nostram acceptam referre teneamur, eos tamen qui tam durum cruciatum illum excogitarunt, tanti non vult sceleris poenas effugere cum eorum cogitatio prava, & iniqua fuerit. *Gl. cap. i. ver. qualitas de coll. deteg. Sc d. cap. relegentes.* Porro, & in casu nostro nedum malignum ejus, qui te spurium appellat, consilium fuisse existimatur, sed & eventus ipse haud multò quidem melior existit, cum errata nostra ab aliis publice detegi & divulgari valde in humanum, & illiberale videatur. *L. 2. C. quando, Sc quib. quar. pars lib. 10. L. 3. C. quem. test. aper.*

I I Crederem tamen hanc regulam multis casibus posse temperari, quibus hæc spurii appellatio nullam convicij pariet actionem. In primisque in

judicio, ubi agendo sive excipiendo á quopiam id in alium diceretur. Ut si ob id ego tibi litem intendam, quòd te illegitimò natum alicui ab intestato succedere non posse dicam, quin ea bona ad me pertinere. Aut tu jus tuum tuendo, eadem mihi objicias, hinc enim non est, quod nostrum alteruter sibi contumeliam illatam conqueratur, cum juris executio nullam habeat injuriam. *L. injuriarum i. § i. de injur. L. nullus videtur, de reg. jur.* Huic simile est, ubi justa alia causa ad id dicendum me impulisset, fortè quòd te sacerdotium aliquod aut publicam dignitatem ambire intellexissem, egoque ea spurij atestatione, in de te rejecissem non enim hinc quicquam telædo, cum jus publicum tuear: quod talia munera illegitimè natis non patitur mandari. Sic quoque, & extra judicium munere illegitimè natis non patitur mandari. Sic quoque, & extra judicium multa exempla possunt excogitari, in quibus res ipsa quæ agitur, omnem injuriæ suspicionem delet: Veluti cum illi, qui ariorum quendam de futuro vitæ suæ statu curiosus consuluerat, responsum est, eum tenui semper admodum fortuna usurum, quòd pudendis editus esset natalibus. *L. item apud. §. si quis astrolog. de injur.* Vel cum mihi inter aliquos, de spuriis filiis, & eorum gestis, sermo incidisset, ego te unà cum aliis multis illegitimè natis, sine ullo dedecore tuo nominavi. Aut aliàs dixi, te, quamvis vulgò conceptus esses, summo tamen ingenio, summaque virtute præditum esse. Aut aliter fortè in tua conditione bona fide erravi, cum te Nothum esse sanè crederem.

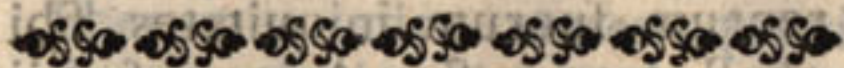
His

His enim casibus. quæ injuria notari possit? cum aliò oratio mea pertineat, quàm ut te quicquam mordeat, aut prestringat? præsertim cum ad hanc injuriarum actionem movendam, dolum alterius præcessisse oporteat, nec lata culpa iufficiat.

12. *Bald. consil. 277. in 5.* Generaliter ergo ubi iusta quæpiam ratio se offerat, quæ dicentis animum purgare possit, cessabit contumelia, siquidem diximus supra, injuriam tunc demùm fieri, cum iniquo in alium animo sumus, *d. L. illud. §. i. de injur. L. si non convicij. C. eod.* Propter eà igitur, quamvis antea verba isthæc, uti voluntatis nostræ internuncia, contumeliosa videri potuissent, ex quo tamen causa nunc evidens est, quæ ad id nos adduxerit, cedit conjectura illa quæ ex verbis oriebatur, contrario huic facto, *no. in L. i. C. ad L. Corn. de sic. §. in d. L. si non convicij.* hæcque præsumptio, quæ præsertim cum rei veritate consentit, aliàm tollit, quæ solis verbis antea nitebatur, *arg. Auth. itaque C. com. de succ. §. L. divus, de instit. test.* Hæc tamen causa, quæ injuriæ suspicionem tollit, qualis esse debeat, commodum non est explicare, cum ipsa facti accidentia, & momentanea quædam, quandoque injuriam factam maximè suadeant, quandoque negent. Nam ut ex Demost. oratione refert Claud. *in L. aut facta de penis.* Non ex accepto vulnere contumeliam ipsam semper possumus stimare, cum & ingenuis hominibus cedi non grave semper sit, ubi in contumeliam verberentur. Quis verò contemptum illum, qui ex vultu, oculis, habitu, ges-

tu, iracundiaque oritur, quæ singula injuriam plerunque pariunt, aliis aptè possit oratione sua exprimere? Nam & quandoque factum aliquod narrari videas, quod audientibus minimè contumeliosum fuisse unquam videri possit, iidem tamen si affuissent, omnia per summam injuriam & iniquitatem facta procul dubiò respondissent. Erunt igitur in hac re omnia diligentissimè consideranda, personæ, tempus, locus, sermones antea habiti, & in primis illius animus investigandus, qui te eo nomine compellavit, cum nisi is verè in te malevolus extiterit, eum tu injuriæ nequeas accusare. *Dec. consil. 487. col. fin.* Erit quoque & consuetudinis locorum ratio habenda, cum dicat Castren. *in L. 3. in prin. de lib. §. pob.* id nomen spurij apud Transalpinos, id est Gallos. *Ripa. §. si quis rogatus, ad Treb. num. 9.* turpe nō haberi, nec ex ea appellatione ullam injuriam oriori, quod tamen hodie usus comprobat falsum esse. Apud Græcos autem olim valde ignominiosum fuisse legimus, cum scribat Sophocles, *in arg. Trag. Oedip. Tyran.* Oedipum ob id Corinthum reliquisse, & peregrè profectum esse, quòd ei probrum obiiceretur, quòd esse Notus: hortaturque Plurarchus, *in lib. de lib. educ. in princ.* eos qui liberis operam dare volunt, ut legitima ineant matrimonia, ne alioquin eorum filij ab ilis carpi possint, quòd minùs justos habuerint natales. Hodie quidem, quamvis in nonnullis regionibus, & maximè apud Barbaros, hoc spurij nomen nihil contumeliæ secum ducere videatur, frequentius tamen & regulariter

lariter hæc opinio omnium ferè gentium & nationum animos creditur pervasisse, ut quilibet se spurium appellari adeo indignè ferat. Erit ergo hæc edum usui locorum, & nisi quæ justa ratio, eum qui ita alium appellarit, ab injuriæ illatæ suspitione tueatur. in dubio contumeliæ nomine poterit condemnari *Grammat. decis. 37.*

C A P U T LXV.

Cur spurium nasci turpe habetur, atque illegitimi male audire soleant.

S U M M A R I U M.

- 1 *Græcorum lex de concipiendis filijs.*
- 2 *Cur spurij quandoque solertiores legitimis.*
- 3 *An filij ex parentum delictis debeant condemnari.*
- 4 *An patris naturam imitentur.*
- 5 *Virtutes, & vitia ex propria tantum pendere voluntate.*
- 6 *Boni patres malos gignunt liberos.*
- 7 *Illegitimi monstra nature.*
- 8 *Quæ dedit natura, à nobis non damnanda.*
- 9 *Matrimonium cur institutum.*
- 10 *Spurij quidam, ut legitimi habendi.*

Cur verò illegitimi sic passim negligi solent, & veluti turpes personæ haberi? An quod philosophi ad generosam sobolem procreandam, hilarem mentem omnibus curis solutam ex-

poscunt? unde Græcorum legibus cautum erat, ut qui se mulieribus suscipiendæ prolis causa essent juncturi, hi omnino sobrij, aut vino saltem parcissimè degustato cum iis congregarentur, propterea quòd semen ipsum præsentem lætitiâ vel mœrorem, aut alios affectus concipiat, eisdemque & in filios rasmittat? spurij verò, ut absque magna animi perturbatione concipi nequeunt, dum fortè dubitant coeuntes, ne interim ab aliquo deprehendantur, ita & existimentur varium ingenium, minimeque sinceram mentem ab ipso conceptu ducere? Sed hæc ratio generalis non est, ut quæ ad naturales filios, & quosdam etiam spurios non pertineat, qui cum ex eo congressu suscipiantur, cui nulla pœna jure indicta est: *L. 3. de concub. L. si ea. L. que adult. C. de adul.* eorum quoque parentes, iis dando operam, ulla mentis vexatione agitados fuisse non est verisimile. Præterea dicendum potius videretur, hos ob hanc causam legitimis digniores esse judicandos, cum soleant hi ex furtivo congressu, ubi insignis aliqua solertia, aut machinatio fuit adhibita, ut plurimum procreari, in quibus concipiendis semper ferè arctius quoddam adest animorum vinculum, quàm in legitimis nuptiis, ubi nulla quandoque voluntatum conjunctio, sed ipsa tantum simplex copulatio potius ex consuetudine quadam, aut conjugali officio intercedit: qua ratione & solertiores legitimis filijs & patribus etiam magis similes gigni non nulli existimarunt.

An verò spurios ita notamus, ob paterni delicti de testationem, Ss quàm

3 quàm in filiis ita leges plerunque
solent vindicare: *L. quisquis.*
Cod. ad L. Ful. mar. test. Unde Jus-
tinianus eos à patrum successione
rejecit, ut majus ex hoc paren-
tibus supplicium infligeretur:
L. fin. C. de nat. lib. & legimus
in sacra pagina: Ego sum Deus
Zelotes, vilitans iniquitatem pa-
trum in filios, utque in tertiam
& quartam generationem. Quo
argumento scripsit & libellum
Plutarchus, De sera numinis vin-
dicta, ubi multis probat ratio-
nibus, iniquum non esse, si fi-
lij ex paternis peccatis condem-
nentur, Sed nec ratio hæc ge-
neralis est: quid enim deliquit
pater in concubinæ, ancillæ,
aut meretricis complexu, quo-
rum tamen filij & ipsi indignio-
res vulgò censentur? Sed & quo-
modo ad patres deterrendos id
institutum quis dicat, cum illis
impunitas delicti interim con-
donetur? Nam quod filij ex illi-
cito illo concubitu nati, hac ratio-
ne deinde sint mulctandi, cum
incertum sit tunc patri, cum mu-
lieri ille se jungit, ulli ne libe-
ri ex tali congressu ei sint susci-
piendi parum id certè illum à
proposito explendæ suæ libidinis
poterit remorari. Id quidem scio
quoque penes quoscunque bonos
viros, legem illam quæ aliena
errata aliorum vult suppliciis ex-
piari, iniquiorem esse: nullum
enim patris delictum innocenti
filio pœna est, ut Ulpianus ait:
L. 2. §. nullum de Decurion. Un-
de Bion. Philosophus hoc non
minùs ridiculum esse affirmabat,
quam si Medicus quispiam ob avi,
aut patris morbum, nepoti me-
dicamentum adhiberet. Cur enim
pœna suam egrediatur autho-
rem, ut alios immerentes affli-

gat: *L. sancimus. C. de pœnis.*
Non est, inquit Carylott. *c. nun-
quam. 56. dist.* nec de virtute
nec de vitio parentum, aut lau-
dandus aliquis, aut culpandus,
nanque etsi matrem habuerit for-
nicatione pollutam, aliove de-
decore inquinatam, nihil tamen
eum illius crimina labefactabunt.
Et Augustinus, *ea. sponsus. ead.*
dist. exemplo hoc dicant filij pa-
rentum suorum iniquitates sibi
obesse non posse, An verò spurij
malè audiunt, quod scilicet pa-
ternæ libidinis & intemperantiæ
successores existimentur? juxta
illud *Glos. c. 2. de fil. presb. in 6.*
*Sapè solet similis filius esse pa-
tri.* Sicuti enim acrochordones &
lentigines genitorum, quando-
que in filiis apparent, ita pute-
tur, qui ex incontinenti natus
est parente, generis referri simi-
litudinem?

Et Horatius:

*Fortes creantur fortibus &
bonis.*

*Est in juvencis, est in equis
partum*

*Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquila colum-
bam.*

Sed minùs & hæc mihi ratio
probari potest. Quis enim nescit,
cum primùm quis natus est, alium
effici ab illo, qui eum genuit,
ca. jam itaque. 1. q. 4. atque suam
cuique mentem esse divino crea-
tam arbitrio? Nam, ut inquit Hie-
ronymus, non in feminibus, sed in 5
voluntate nascentis, causa vitiorum
posita est, atque virtutum, *c. nasci
in fi. 56. dist.* nec maiorum nos-
trorum aut probitas, aut turpitu-
do, nisi in volentes filios potest
derivare *c. nunquam. ead. dist.* Non
n. hic

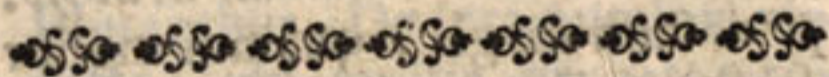
n. hic ab iis quæ corpus respiciunt, ad ea quæ animi sunt, rectè quis potest argumentari, ut *in contrariis*, & *facit c. dominus. 56. dist.* siquidem corporis pater author videtur, quod mirum non est, plerunque libris ille similitum reddi. At animus, Dei ipsius munus est, quem is non aliunde pendente, sed seipso constantem, & maximè liberum, mira tamen providentia unicuique ingenuit, propterea quòd ad filios attinet, nihil est, quod magis utique credas, eos paterni ingenij vestigia imitari, quàm cæterorum vel alienissimorum hominum voluntatem. Possem & illud addere frequentius id fortassè esse, ex optimis parentibus, perditissimos filios proficisci: qua de re extat Spartiani ad Diocle. Imp. epistola, liceretque infinitis exemplis in variis vitæ generib. hoc comprobare. *Val. Maxi. lib. 3. cap. 4. 5. Plutarch. de sera. num. vind.* Sed in re proposita tam multa in promptu sunt, ut adventitiis nihil planè sit necessarium, quæ nos infra referemus, *cap. ult.* unde cuilibet liquere poterit, quantum is decipiatur qui in spuriis paternam lasciviam, & reliqua crimina putat ingenita. Cur igitur ita eos aspernamur, & veluti turpes personas fastidimus? Ego id in causa esse conjicio, quòd cum leges, procreandorum liberorum causa, matrimonium instituerint, quod honestissimum est, & maximè commendandum: spuriij, cum præter hoc institutum in lucem prodierint, præbent se quodammodo cæteris contemnendos, quippe qui non more aliorum, nec ex legum præscripto, hoc se humani corporis amictu induerint, ut

ideirco ceu naturæ monstra habeantur, *arg. L. onstentum, de verb. sig.* Ipsi verò nihil est, quòd in hoc parentes acculent, & quasi culpam totam in eos conferant. Væ enim qui dixerit patri, quid generas? *Esai. c. 45.* sicut nec lutum dicet figulo suo, cur me ita finxisti? *Paul. ad Roma. cap. 9.* cum naturam non liceat accusare: *L. maximum. C. de lib. præ.* non magis, quàm si mulier se foeminam genitam ægré ferret, aut alius fortunæ suæ succenseret, quòd illum non formosum, divitem, & virtutibus multis ornatum edidisset. Quin debet quisque propriam conditionem, primæumque statum suum æquo animo ferre, & quæcunque illi in ipsis natalibus contigerunt, benignè sustinere. *Leges autem optima scimus ratione, matrimonijus instituisse tum ne alienæ & sordidæ stirpes ingenuis & splendidis natalibus subrogarentur: L. super statu. Bod. de quæst.* tum ad excrescentem hominum libidinem continendam: *§. natura. Authen. qui. mo. nat. sui* tum ut ordinum familiarumque dignitas conservaretur: *L. 1. §. quamvis. de vent. insp.* Fortassè & ut filij haberent, unde optimos mores ediscerent, cum alioquin, ij qui vulgò concipiuntur, ab illis non possunt parentibus edoceri, quos certos non habent, aut si quos habent, talis existant, qui eorundem scelerum & turpitudinum potius, quàm honestæ vitæ essent illis documenta daturi. Hæc autem non de iis quidem spuriis intelligimus, qui virtutum suarum splendore, natalium origini tenebras effuderunt: eos enim apud bonos viros, nec ullo con-

temptui esse, nec legitimis inferiores judicari omnino scimus. *Mars. sing. 273.* cum, ut inquit Sophocles.

Legitima est natura viris, quibus optima mens est.

Quod, & sequenti capite clariùs liquebit.

C A P U T LXVI.

Nomina aliquot insignium virorum, qui illegitimi fuere.

Cum multis antea rationibus, variis in locis, ut se res obtulit, ostenderim, non esse Nothos eo in numero habendos, quo plerique putant, non ab re hoc loco mihi facturus videor, quod supra argumentis probavi, id exemplis etiam de monstrare. Nam cum, & ad finem propositæ materiæ me sentiam pervenisse, non aptiore ulla me clasula uti posse duxi, quam insignibus aliquot viris enumerandis, quorum mentio, cum & quæstionibus antea à nobis tractatis, valde interserviat, tum etiam elegantibus plerisque viris fortasse non erit injucunda. Atqui non omnes quidem Nothos hic à me recensendos profiteor, quorum nomen egregiis eorum meritis, literarum monumentis dignum sit commendari. Quis enim brevi libello tantum possit negotium complecti? cum diversis terrarum in locis innumeri propè floruisse dicantur, inter quos sufficere no-

bis, nonnullos Pontifices, Imperatores, Reges, Duces, Jurisconsultos, Oratores, aliosque aut belli gloria, aut literarum studiis, aut aliis vitæ generibus claros, prout nobis occurrerunt, tumultuario referre, ex quibus paucis deinde facile erit unicuique intelligere, in omnibus, rebus quæ maximè, & præclarissimæ inter homines habentur, spuriorum virtutum valde emicuisse. Quare non defuerunt ex Græcis, *Stobæ.* ac nostratibus etiam, qui illos nihilo legitimis filiis inferiores, forte etiam ingeniosiores, & solertiores esse affirmarent. Hinc *Statius.*

Vidi ego transfertos alieno in robore ramòs.

Altius ire suis.

Et *Euripides.*

Ex nobis spurios nasci, non turpe putandum est,

Fac namque ingenio valeant, fac moribus, ipsum.

Haud unquam poterit naturam invertere nomen.

Possentque hæc sententia acutis multis, & validis rationibus communi, prout alias etiam attigimus *cap. 55.* Sed in præsententi contenti erimus aliquos tantum Nothos memorare, quos apud varios authores obiter aliquando relatos offendimus. Siquidem, & eos prætermittimus, qui in Poetarum libris ex Diis geniti, & Heroes clarissimi fuisse traduntur, cum, ut, inquit *Plinius,* dicere inter Deos connubia, aut adulteria, proximè ad dementiam accedat. Sicuti nec eos persequimur, quia apud *Turcas, Ægyptios,*

tios, Scythas permulti dicuntur, iidemque in imperiis successisse, & fratres regno sæpe spoliasse. Quis enim in referendis barbararum gentium moribus nos debeat labor occupare? quibus cum recta vivendi ratio sit ignota, illegitimos quoque ab aliis secernere, nulli ferè curæ videtur? Eorum igitur, qui ex nostris legibus verè Nothi habiti sunt aut tales cõmuni opinione crediti, nonnullos in præsentis dicere aggrediemur: prout ex variis historiarum tum veteris, tum nostri temporis monumentis accepimus, præcipueque ex Volaterrano, Sabellico, Riccio, & aliis permultis, qui in observandis rebus memoria dignis, easque nobis fideliter tradendis, diligentissimi fuere.

A.

A Malech, à quo Idumæa terra, dicta Amalechita.
 Artaxerxes, qui imperium Persis restituit.
 Arideus ex Plilippo Maced. Rege.
 Andriscus Rex Macedon.
 Ariltonicus Rex Pergami.
 Alexander Severus Imper.
 Aurelianus Cæsar. Imper.
 Arnulphus Cæsar. ex Car. Magni genere.
 Athelstanus Rex Britannia.
 Aroldus Rex Britannia, Cuntonis fil.
 Albanus Martyr, ex incestu patris cum filia.
 Annibal Bentivolus, Joannis I. filius.
 Alexander Medices, Dux Florent.

B.

B Artolus Jurisconsultus.
 Borius Dux Ferraria.

C.

C Idrellus, qui Meuntem urbem extruxit.
 Cæsarion, ex Cæsare, & Cleopatra.
 Constantinus Magnus Imper.
 Crispus Constantini fil. Cæsar factus.
 Clodoveus I. ex Regib. Franc. qui Christum coluerit.
 Crominus fil. Ducis Britonum, qui cum Clotario conflictit.
 Carolus Marcellus, ex Pipini genere.
 Carlonus Aquitania, & Burgundia Rex.
 Cæsar, Alexandri VI. Pontif. filius, primò Cardinalis, inde Dux Valentia.
 Carolus Ursinus, qui Alexandri VI. exercitum fugavit.
 Christophorus Longolius Orator.
 Clemens VII. Pont. Max.
 Cælius Calcagninus.

D.

D An, à quo civitas prope Libanum, & Tribus quædam denominata.
 Darius unus ex Regibus Persarum.
 Demosthenes Orator.
 Dionysius I. Pont.

E.

E Pitus, qui Theoniam urbem condidit.
 Entius Rex Sardinia, Federici secundi filius.

Erasmus Roterodamus.

F.

Federicus Princeps Antiochiæ, seu, ut alii volunt, Rex Thufcorum, ex Federico II. Imper.

Federicus Urbini Dux: Notus putativus Ex Gudone.

Ferdinandus Rex Neap. ex Alfonso Rege Aragon.

G.

Goliath, qui cum Davide singulari certamine est congressus.

Gnopus, qui Entiam urbem ædificavit.

Galerius Maximianus Imper.

Gensalaricus Rex Hispaniarum.

Guilielmus ex Roberto Rege Normand. qui Arnoldum Britannia regem occidit.

Gratianus compilator Decretorum.

Gabriel Vicecomes, à Galeatio testamento relictus, Pifarum dominus.

Georgius ab Austria, Episcopus Leodien.

H.

Hercules spurius, & Princeps ordinis spuriorum.

Homerus Poëta.

Heliogabalus Imper. qui, & Varius dictus.

Henricus II. Rex Hispaniarum.

Henricus Rex Siciliae.

Henricus Episc. Leod. Imperii Princeps.

I.

Ismael Abrahæ fil.

Jeptha inter sanctos à Paulo numeratus.

Jugurtha Rex Numidarum.

Joannes X. Pontifex.

Joan. Rex Portugaliæ, Ferdinandi fil.

Joan. Dunensis, comes ex Ludo Aurelia Duce.

Jacobus III. Plumbini Dux.

Joan. Andreas Jurisconsultus.

Jacobus Rex Cypri.

Joan. Sfortia, Pisauri dominus.

Innocentij VIII. filii, quos ipse primus Pontificum palam jactare, & honorib. prosequi cœpit.

Jason Jurisconsultus.

Joan. Matthæus Gibertus, Episc. Veron.

L.

Lyrceus, à quo Lyrcea Urbs. Lamusius Rex Longobardorum,

Ludou. Rex Francorum, Ludo, Balbi fil.

Leo V. Pontifex.

Leonellus Marchio Ferrariæ, Nicolai III. fil.

Laurentius Cibo. I. Cardinalis.

M.

Muregactus Rex Hispaniæ. Manfred. Rex Neapol.

N.

Nicolaus III. Marchio Ferrariæ.

P.

Pipinus, Caroli Magni filius.

Petrus Longobardus.

Pomponius Lætus, teste Sabellico, in ejus vita ad Maurocennum.

Pon-

Pontifices plures relati in Decretis. 56. dist.

T.

R.

Romulus.
Remus. Reges Romanorum.

Theseus.
Teucer.
Themistocles.
Theodibertus Rex Francorum.
Theodericus Gotthorum Dux.
Tancredus Rex Siciliae.

Raimirus primus Aragoniae Rex.

V.

S.

Salomon.
Servius Tullus Rex Romanorum.

Vologhesius Rex Parthorum.
Urfus Urfinus duos filios
Nothos, Nolae, & Ascoli Duces,
haeredes reliquit.

Sigisbertus Normanniae Rex.
Sanctus Bentivolus à Bonon. ad
regendam Rempub. accersitus.

Z.

Zenebaldus Rex Lotharingiae

FINIS.

INDEX

INDEX COPIOSUS.

OMNIUM RERUM SIVE NOTABILIORUM,

Conclusionum quæ in tractatibus de Nothis, Spurisque
Filij continentur.

*Prior numerus denotat Capitulum, secundus si fortasse est Pa-
ginam, tertius autem, Numerum marginalem, & ubi
solum unus adest marginalis est.*

A

Actio.

IN juriarum actio quando de-
tur cap. 64. p. 316. n. 1.

Ob cõtubernium violatum quæ
detur actio cap. 14. p. 167. nu-
mer. 8.

Actus.

Actus insoliti præbent frau-
dis suspicionem cap. 43. p. 256.
n. 10.

Actus inter vivos difficiliter
quam ultimas voluntatis revocan-
tur cap. 34. p. 226. n. 2.

Accusatio.

Accusatio quandoque lauda-

bilis cap. 64. p. 315. n. 5.

Adamus.

Adami peccatum quando cap.
53. p. 280. n. 1.

Cur posteros omnes afficiat,
non ita vero aliorum patrum cri-
mina. num. 5.

Adoptare.

Adoptare, an possit filios ele-
ricus cap. 28. p. 209. n. 6.

An pater adoptare possit fili-
um spurium cap. 43. p. 255. nu-
mer. 7.

Adoptivi filii non excludunt
substitutum cap. 28. n. 7.

T

Adul.

Adulterium.

Adulterium jure civili quod sit cap. 42. p. 249. n. 1.

Quid de jure canonico cap. 12. p. 161. n. 4. & cap. 42. p. 251. num. 7.

De adulterio non accusatur maritus ab uxore jure civili cap. 14. p. 167. n. 4. & cap. 42. p. 250. num. 2.

Adulterini filii qui sint cap. 16. p. 272. n. 12.

Affinitas.

Affinitas an illicito coitu oritur ; & quæ sit juxta quæ illegitima cap. 6. p. 143. n. 8.

Affinitas quid sit cap. 7. p. 114. num. 1.

Affinitas illegitimis quomodo consideratur tam jure civili quam Pont. n. 4.

Affinitas juxta quæ sit, & quæ naturalis tantum n. 5.

Alciatus.

Alciati error cap. 17. p. 174. n. 2. cap. 182. n. 8. cap. 49. p. 271. num. 3.

Agnatus.

Naturales nullos habent agnatos sed cognatos cap. 29. p. 242. num. 4.

Differentia agnationis an sit quoad naturales filios sublata numer. 9.

Alimenta.

Alimenta debentur spurio etiam ex bonis ecclesiasticis glos. 2. p. 11. n. 32.

Alimenta an debeantur filio

nato ex punibili, & damnato coitu ? Negative, sed contra à n. 7. cap. 1. p. 38. n. 1.

Alimenta non debentur filio spurio in odium paternæ incontinentiæ, & ut parentes a simili vitio refrænentur n. 4.

Alimenta debentur spurio ex ratione naturali n. 7.9.

Etiam debentur ne fame pereat, & educatione indigeat numer. 11.

Et hæc est praxis totius orbis terrarum n. 12.

Religiosus, & monialis ex suo peculio alimentari debent spurium cum licencia prælati n. 20.

Etiam hæredes patris, vel sui, vel extranei, sed non tenentur ad hoc bona hæreditatis vendere n. 21.

Idem in hærede hæredis numer. 22.

Etiam in donatario omnium bonorum n. 23.

Idem in monasterio ad quod bona patris per professionem transferunt n. 24.

Sic etiam in Fisco patris delinquentis occupante etiam si crimen sit læsæ majestatis n. 25.

Idem licet pater habeat plures filios legitimos n. 26.

Limita Si bona patris non sufficiunt ibidem.

Pater non potest disponere quod spuriiis alimenta non præstentur ibidem.

Alimenta spurio consignata, alteri fratri spurio non acrescunt n. 27.

Pater tenetur intra spurii vitam, eum alere n. 28.

Quando plures sunt hæredes patris filii spurii, unius a iudice eligi debet, qui ei præbeat alimenta n. 29.

Posses.

Possessor maioratus tenetur alere filium spurium sui antecessoris cap. 2. p. 46. n. 1.

Alimenta spurio debent esse moderata, quanvis sit persona nobilis, & illustris cap. 4. p. 48. num. 1.

Contrarium, & verius numer. 2.

Extinguitur obligatio alendi quando spurius est dives cap. 5. p. 50. n. 7.

Contrarium si spurius postea in proprietatem incidat n. 9.

Vel alimenta consignata ludendo consumpsit n. 10.

In dubio circa patrem an sit solutus, an clericus, a soluto præstari debent filio alimenta n. 11.

Pater non liberatur filium exponendo in hospitale, ab onere alimentorum n. 13.

Alimenta ab spurio peti possunt non solum in iudicio ecclesiastico sed etiam in sæculari cap. 6. p. 52. n. 1.

Et debent venire non solum cibaria, & vestis, sed etiam habitatio, & reliqua necessaria ad sustentationem n. 3.

Et si pater est dives arbitrari debent salaria ad servos, & famulos n. 3.

Sic etiam ad uxorem, & filios.

Appellatio in hoc casu non suspendit, data cautione de restituendo n. 5.

Alimenta peti non possunt lite pendente super alimentis, nisi præcedente summaria cogitatione super filiatione n. 6.

Quantitas alimentorum vel à pater, vel a iudice taxanda cap. 7. p. 56. n. 9.

Alimenta filiis regum debent esse grandis summæ cap. 9. p. 1. n. 5.

Avus tenetur nepoti spurio, alimenta præstare cap. 25. p. 89. num. 19.

Quod etiam procedit in proavo n. 20.

Obligatio alimentandi filios filiasve, transit ad hæredes avi num. 25.

Sicut pater tenetur præstare alimenta spurio, ita è converso quia ad ipsos consideratur eadem ratio naturalis cap. 27. p. 99. n. 1.

Mater tenetur alimentare filium quando est dives, & pater pauper n. 23.

Et etiam dotare filiam eadem causa, & ratione n. 24.

Frater dives ex parte matris tenetur alere fratres, & sorores spurios sicuti pater glos. 5. p. 109. n. 9.

Et non solum alimenta præstare, sed etiam sororem spuriam dotare n. 10.

Filius naturalis ratione naturali, ali debet num. 15.

Alimenta præstari debent secundum qualitatem, & statum patris n. 16.

Præbiter Parochialis potest cogere parochianos ut illum alant n. 17.

Lex si voluisset privare spurios alimentis sibi debitis a iure naturæ, nequaquam petuisset n. 20.

Fratres, & sorores divites tenentur alere fratres, & sorores inopes cujuscunque generis sint n. 21.

Ubi alimenta ex causa miserationis debentur, secundum dignitatem personarum præstanda sunt n. 22.

Quantitas alimentorum crescere debet sicut ætas n. 23.

Alimenta decerni debent pro

in crementis ætatis, & temporis ibid.

Famuli obligatione alimentorum continentur n. 24.
avus maternus, tenetur in subsidium alimentare nepotes glos. 6. p. 222. n. 2.

Etiam hoc procedit in omnibus ascendentibus per lineam maternam ibid.

Alimenta an hodie spurii debeantur cap. 45. p. 260. n. 8.

An etiam in terris imperii p. 265. sub. n. 4.

An, & nepotibus, & an pater id possit prohibere num. 6. & 7.

Alimentorum nomine quid veniat n. 7.

Quando pater hæc filiis justis aut injustis possit abnegare numer. 6.

Alendi ne sint illegitimi a patre, atque matre n. 7.

Argumentum de alimentis ad dotem, an valeat cap. 49. p. 271. n. 1.

An filius naturalis cui pater unciam reliquit, alimenta petere possit cap. 35. p. 230. n. 4.

Argumentum.

Argumentum a causa efficienti, & a conjungatis cap. 15. p. 269. n. 3.

Argumentum de alimentis ad dotem, an valeat cap. 49. p. 271. num. 1.

Appellatio.

Appellatio in causa alimentorum non suspendit data cautione de restituendo cap. 6. p. 53. n. 5.

Appellatione parentum, comprehenditur avus cap. 25. p. 89. n. 24.

Athenienses.

Athenienses quæ bona nothis dividerent cap. 36. p. 132. n. 14.

Aureum.

Aureum sæculum quo tempore cap. 2. p. 132. n. 3.

Auspices

Auspices in nuptiis, & dii nuptiales cap. 4. p. 137. n. 4.

Avus.

Avus potest instituire nepotem spurium cap. 25. 86. n. 1. vide *institutio*, & *nepos*.

Avus maternus, tenetur in subsidium alimentare nepotes glos. 6. p. 222. n. 2.

Avus comprehenditur appellatione parentum cap. 25. p. 89. n. 14.

B

Bastardus.

Lusitano idiomate bastardi sunt indistincte filii extra matrimonium hac de causa *Ord. lib. 5. tit. 92. §. 4. & 5.* per verbum *bastardos* intelligitur de spuriiis, illegitimis, naturalibus, cæterisque cap. 6. p. 97. n. 12.

Verbum *Bastardus* pro suo naturali significato omnes comprehendit qui sunt extra legitimum matrimonium glos. 5. p. 110. n. 14.

Bastardi nomen pro omnibus illegitime natis utimur cap. 17. p. 176. n. 7.

Et unde dicti sunt Bastardi cap. 118. p. 179. n. 8.

Baldus.

Baldus.

Baldus sibi contrarius ostenditur cap. 49. p. 271. n. 2.

Bartolus.

Bartolus sibi non contrarius ostenditur contra doctores cap. 49. p. 271. n. 4.

Bartoli error de primi parentis peccato cap. 2. p. 131. n. 3.

C

Captivus.

Captivi nati sunt spurii cap. 10. p. 156. n. 3.

Carmen.

Cattuli carmina declarata cap. 66. pag. 296. num. 5.

Cautela.

Cautelæ ad instituendos spurios cap. 50. p. 275.

Cautela ne mortua spuria dos marito auferatur cap. 51. p. 277. num. 6.

Cautela pro danda ampla dote spuria p. 273. n. 2.

Cautela in favorem spurii. ut statim denunciaret bona fisco cap. 45. p. 260. n. 4.

CHRISTUS.

CHRISTUS quo nihil magis diviniusque dici potest ex adultero stipite originem ducere voluit cap. 60. p. 291. n. 9.

Cicero.

Ciceronis opinio de veteri ho-

minum condicione cap. 4. p. 128. n. 2.

Civis.

Cives Romani an spurii haberentur, & quid apud Græcos cap. 35. p. 230. n. 5. 6.

Civis quomodo quis cognoscatur n. 8.

Olim civem Rom. a cive Rom. hæredem instituisse potuisse n. 7.

Cives quomodo quis dicatur n. 8.

Omnes subjectos pop. Rom. hodie civis Rom. esse n. 10.

Civitas.

Civitates superiorum non cognoscentes æquiparantur Imperatori quoad jurisdictionem cap. 54. p. 285. num. 87.

Clandestinum.

Clandestinum matrimonium an vere sit matrimonium cap. 9. p. 151. n. 6.

Et nati ex eo an sint legitimi cap. 10. p. 157. n. 8.

Clandestinum matrimonium quod dicatur cap. 5. p. 139. n. 8.

Clausula.

Clausula si legitime natus sit intelligitur in rescripto Pont. cap. 57. p. 299. n. 5.

Concubitus.

Nunquam promiscuos concubitus fuisse permittos cap. 2. p. 133. n. 8.

Contubernium.

Ob contubernium violatum quæ

quæ detur actio cap. 14. p. 167. n. 8.

Copulatio.

Quando inter conjuges non fit licita copulatio cap. 10. p. 157. n. 5.

Jure Can. nulla copulatio excepta uxoria permittitur cap. 12. p. 161. n. 4.

Clericus.

Clericis concupiscencia, & libido legibus odiosa glos. 2. p. 5. n. 3.

Clerici in minoribus non veniunt appellatione clericorum nisi quoad privilegium fori, & canonis n. 11.

Clericus maritum filia vel uxorem filii spurii extra fraudem instituire potest n. 30.

Et multo fortius si eis donavit vel eos instituit ante contractum matrimonium n. 31.

Clericus non solum potest, sed tenetur spuriam filiam dotare, & ei alimenta præstare, etiam ex bonis ecclesiasticis n. 32.

Spurius a principe legitimatus potest a patre vel a matre institui n. 33.

Etiam si filius sit clericus n. 34.

Clericus an possit adoptare filios cap. 38. p. 209. n. 6.

Clericorum filii an sint sacri-legi cap. 16. p. 22. n. 13.

An unquam legitimos habere possint cap. 10. p. 157. n. 7.

Clericorum munus quale sit cap. 58. p. 300. n. 1.

An castitati sint astricti, æque ac monachi cap. 16. p. 273. n. 15.

Clericus spurius capax est bonorum patris cap. 45. n. 6.

Clericus ex fructibus ecclesie consanguineos suos pauperes ale-

re potest cap. 44. p. 258. n. 6.

Confessio.

Partis confessio per se sola, fraudis suspicionem non excludit cap. 20. p. 66 n. 4.

Confessio partis facta in testamento, vel contractu oneroso, debet adjuvari aliquo indicio n. 3.

Confessio patris prævalet omni probationi, & quando ei credendum cap. 20. p. 184. n. 4.

Cognatio.

Cognatio spiritualis impedit matrimonium cap. 6. p. 115. n. 8.

Cognatio legalis etiam ibidem

Communis.

Communis usus loquendi non facit jus cap. 60. p. 306. n. 5.

Concubina.

Concubina quæ dicatur apud Latinos authores, aut juris consultos cap. 12. p. 160. n. 1.

Differentia inter concubinam, & uxorem cap. 11 p. 157. n. 3.

An honesta dicatur, quæ honestior cap. 12. p. 161. n. 3.

Quæ ita jure canonico vocentur, & quæ permittantur cap. p. 161. n. 12.

Quandoque quæ dicatur num. 13.

Ex legibus nomen sumpsit, & quomodo cap. 11. p. 159. n. 8.

Concubinatus.

Concubinatus lege civili nec probatur, nec damnatur cap. 11. p. 157. n. 1.

Concubinatus non est turpis n.

Concubinatus a lege nomen
sumpsit, & quomodo n. 8.

An lege civili unquam inter-
dictus n. 10.

Concubinatus inter fervos da-
tur cap. 12. p. 165. n. 5.

Concipere.

Concipiendi filios lex apud
græcos cap. 55. p. 321. n. 1.

Coitus.

Coitus damnatus, qualis in ju-
re glos. 3. p. 16. n. 1.

Coitus cum consanguinea, vel
affini est damnatus n. 2.

Sicut cum filia, & matre n. 3.

Et cum uxore alterius n. 4.

Et inter virum & uxorem, si
ad vitam regularem tranierunt
n. 6.

Quod non procedit in viro ad
sacros ordines promotum uxore
consentiente n. 7.

Coitus inter conjugatam & so-
lutam est damnabilis, & punibi-
lis si filii non sunt incapaces res-
pectu matris n. 8.

Coitus cum sponsa de futuro
non est damnatus, & punibilis
n. 9.

Sed sic cum secunda uxore,
vivente prima n. 10.

Non est punibilis habitus cum
concubina alterius n. 11.

Contrariam in illo qui curiam,
& curiales sequitur n. 12.

Non punitur habitus cum me-
retrice uxorata n. 13.

Contra vero cum moniali n.
14.

Punitur habitus cum vidua, &
virgine cum stupro n. 15.

Limita se fuerit infimæ con-
ditionis n. 16.

Contrarium ibidem.

Sed nostro regno, & Hispa-
no non punitur ibidem.

Coitus habitus per vim est pu-
nibilis n. 17.

Et etiam cum meretrice ibi-
dem.

Et cum virgine non dum viri
potente n. 18.

Et in foemina vim inferente
n. 19.

Et in tutore & in curatore cum
pupila, vel adu ta etiam si jam tu-
tela finita sit n. 20.

Quid de jure regio? ibi-
dem.

Et inter clericum sacerdotem
vel in sacris constitutum & solu-
tam n. 21.

Non vero inter clericum in
minoribus, & solutam, licet be-
neficiatus n. 22.

Et punibilis cum persona alte-
rius sectæ n. 23.

Sed qua poena attento jure
communi n. 24.

Idem dicendum de matrimo-
nio inter personas diversæ sectæ
n. 25. & seqq.

Etiam punibilis inter servum,
& Dominam licet postea fiat liber
n. 28.

Punibilis coitus famuli cum fi-
lia, sorore; & consanguinea do-
mini sui etiam mediante matri-
monio n. 31.

Etiam habitus cum famula vel
domicella Palatio regis inservien-
te n. 32.

Et officialis cum mulieri quæ
coram eo litigat n. 33.

Alii casus remissive n. 34.

Sit ne damnatus concubitus
concubinis cap. 41. pag. 247. n.
1.

Sit ne damnatus coitus cum
pluribus concubinis cap. 41. p. 247.
n. 1.

Coitus

Coitus illicitus non excusatur
prætextu paupertatis cap. 45. p.
264. n. 16.

Conditio.

Conditio si sine liberis quo-
modo filiorum favore apposta
censeatur cap. 27. p. 203. n. 3.

Irjuncta religioso quomodo
inteligatur n. 7.

An duplex vel simplex videa-
tur cap. 28. p. 210. n. 8.

Conditio necessaria quæ dica-
tur, & quomodo impleatur n. 9.

Conditio tacita si filii nascan-
tur quomodo inteligatur cap. 29.
p. 213. n. 7.

Copulatio.

Conjugibus quando sit illicita
copulatio cap. 10. p. 156. n. 6.

Constantinus.

Constantibus primus de natu-
ralibus legem tulit, cap. 35. p.
229. n. 2.

Naturales usque ad Constanti-
num ignoti n. 1.

Constantini acerbitas in natu-
rales cap. 36. p. 235. n. 7.

Consuetudo.

Consuetudo spectanda an spu-
rii possint habere honores cap. 21.
p. 190. n. 9.

D

Damnum.

Damnum quod dicatur cap. 9.
p. 154. n. 9.

Damnatus coitus quis cap. 42.
p. 252. n. 11. vide *Coitus.*

An sit cum pluribus concubi-

nis cap. 41. p. 247. n. 1.

An conjugati viri, & solutæ
mulieris cap. 42. p. 249. n. 1.

Deprehensus.

Depræhensi rem simul habe-
re si dicant se conjuges, an eis cre-
dendum cap. 19. p. 180. n. 2.

Defferentia.

Differentia inter jus civile,
& canonicum, indijudicando
matrimonium cap. 5. p. 139. n. 4.

Differentia agnationis, & cog-
nationis, an sit quoad naturales
filios sublata cap. 39. p. 243. n. 9.

Digestum.

Digestorum in libris multa ef-
se quæ jure codicis fuerunt in-
venta cap. 35. p. 231. n. 12.

Dignitas.

Dignitates, an spurii defe-
rantur cap. 55. p. 291. n. 7.

Dispensatio.

Quando Episcopus cum spu-
riis dispenset, quando Pontifex
cap. 57. p. 299. n. 6.

Dispensatio tacita ibidem.
Spurius ex dispensatione Pon-
tificis, potest creari Cardinalis ac
Pontifex n. 7.

Dictio.

Dictio *jolus* non excludit ca-
sus similes cap. 8. p. 149. n. 10.

Dolus.

Dolus in dubio non præsumi-
tur cap. 44. p. 256. n. 1.

Doctor.

Doctor.

DD. Lusitan. agentes de materia glos. 1. n. 1.

Hispani n. 2.

Aliorum nationum n. 3.

Doctores & præceptores Conimbricens n. 4.

Doctores, an spurii jure creentur cap. 56. p. 298. n. 9.

Dolus.

Quomodo dolus probetur ubi dubitamus spurium a patre aliquid consequutum cap. 43. p. 255. n. 9.

Donatio.

Donatio a patre facta spurio non valet cap. 24. p. 84. n. 1.

Donatio facta spurio, non accrescit alteri donatario capaci cō-junctim donantis n. 2.

Donatio in locum alimentorum facta spurio valet n. 4.

Donare nepoti spurio non potest avus, quando nepos est incestuosus cap. 25. p. 89. n. 18.

Donatio an revocetur nascentibus liberis illegitimis cap. 34. per totum.

Ligitimatione filii, donatio non revocatur cap. 34. p. 225. n. 2.

Naturales pro qua parte rescindere donationem possint n. 8.

Naturales & spurii quandoque revocant donationem matris n. 10.

Ex causa remunerationis, pater spurio aliquid donare potest cap. 45. p. 261. n. 11.

Dos.

Pater dotare tenerur filiam spuriam cap. 6. p. 54. n. 1. vide *pater.*

Dos constituta spuriae ad nubendum non debet excedere quantitatem alimentorum n. 7.

Et si excedat revocatur n. 8.

An si dos a patre constituta excedat quantitatem alimentorū possit a marito revocari constante matrimonio n. 10.

Sed si dissoluto matrimonio per mortem mariti revocari potest excessus n. 13.

Limita si vidua filios habeat n. 14.

Fundus datus marito taxatus secundum valorem alimentorum, etiam non revocatur licet excedat n. 15.

Constituta dos in fundo cujus redditus sufficiunt pro alimentis spuriae, post ejus mortem transit ad patrem si filios non habeat spuria n. 16.

Multo magis si in contractu dotali, talis fiat expressio n. 17.

Maritus spuriae fit dominus dimidia dotis intra quantitatem alimentorum; qui in excessu revocatur n. 18.

Dos filiae spuriae ex tertia parte deduci debet n. 19.

Et tertiam excedere non potest, si pater habeat filios legitimos ibidem.

Obligatio dotandi spuriam, finitur ratione ipsius divitiarum n. 21.

Spuria si dotem aliunde potest habere, cessat in patre dotandi obligatio n. 22. 23.

Idem si spuria infamulata dotem acquisivit, vel a domino dotatur n. 24.

Etiam quando maritus est dives, & ipse contentus fuit in contrahendo matrimonio absque dote n. 25.

Pater liberatur a dote si filia contrahatur clandestine & con-

tra formam concilii num. 26.

Et quando filia fuit meretrix n. 26.

Secus si pœnitentiam egerit n. 28.

Non tamen amittit spuria jam dotata dotem si absque dolo, vel culpa filia illam amiserit n. 29.

Extenditur obligatio dotandi spuriam ad hæredes patris, si bonan extent n. 30.

Spuria non potest præscribere excessum in dote ullo temporis spatio cap. 8. p. 60. n. 1. vide *Præscriptio*.

Spurio legitimato, non competit quærella in officiosæ dotis cap. 24. p. 85. n. 3.

Avus tenetur dotare nepotem spuriam cap. 25. p. 89. n. 21.

Etiam si vult esse monialis n. 22.

Obligatio alimentendi filios filias ve, transit ad hæredes avi n. 23.

Dos spuria qualis esse debeat cap. 50. p. 273. n. 2.

Si amplior dos detur quam æquum sit an valeat n. 3.

An referat dotem marito, vel spuria ipsi dari n. 4.

Maritus dominus rei dotalis n. 5.

Consilium ad constituendam amplam dotem filiabus spuriis n. 6.

Argumentum de alimentis ad dotem an valeat cap. 49. p. 27. n. 1.

An pater dotem dare cogatur n. 3.

Soluto matrimonio dos ad quem spectet cap. 50. n. 5.

Dos onerosa etiam quoad filios cap. 51. p. 272. n. 7.

Spuria dotem non præscribit nec spatio 30. annorum cap. 51. p. 276. n. 2.

Spuria testari non potest de dote sua n. 5.

Cautela ne mortua spuria, dos a marito auferatur n. 6.

E

Emphyteusis.

Filius Clericij non succedit in bonis emphyteusis ecclesiæ, licet a principe legitimatus glos. 2. p. 9. n. 21.

Emphyteusis, vel bona regie coronæ pro se, & filiis naturalibus, & spuriis sustinetur n. 22.

Filius spurius non succedit in Emphyteusi ecclesiastica glos. 3. p. 29. n. 71.

Etiam si legitimatus a principe n. 72.

Tunc enim solum succedit in emphyteusi profana n. 73.

Sed nominari potest in marito vel uxore filia, vel filii spurii n. 73.

Et ab avo ne poti legitimo ex filio spurio n. 75.

Etiam quando bona filio conceduntur ante quam dominium sit in patre radicum n. 76.

Idem quando emphyteusis cõcesa fuit spurio vel data potestas nominandi eos n. 77.

Idem quando concessio facta fuit pro se, & filiis, & alias non habeat nisi spuriis n. 78.

Idem cui dominus sustulit ut spurio habeat emphyteusim n. 79.

Idem quando emphyteusim acquisivit titulo præscriptionis num. 80.

Emphyteuta non potest nominare spurium concedentis in emphyteusi liberæ nominationis numer. 87.

Nec pater nominare spurium in emphyteusi, licet sit empta n. 82.

Contrarium

Contrarium in emphyteusi prophana n. 83.

Emphyteuta alienans partem rei, an toto jure cadat cap. 43. p. 256. n. 6.

Error.

Error quilibet in matrimonio clam contracto nocet filiis cap. 9. p. 152. n. 5.

Ubi error in facto afluit, filii justi oriuntur tam jure civili, quam canonico n. 6.

Error parentum in jure nocet filiis, ut legitimi non dicantur n. 7.

Juris ignorantia quando noceat n. 8.

Si alter parens in facto erret, alter in mala fide sit, filii oriuntur legitimi n. 10.

Si alter in jure erret, filii sunt illegitimi n. 12.

Quid dicendum ubi dubitamus, an parentes in jure vel facto erraverint n. 12.

Error facti an præsumi debeat n. 13.

Decii error, ac recentiorum cap. 13. p. 165. n. 3.

Holandri error cap. 17. p. 176. n. 4.

Error interpretum omnium in hoc verbo naturalis cap. 37. p. 237. n. 2.

Error juris impedit præscriptionem longissimi temporis cap. 51. p. 276. n. 3.

Exclusio.

Una persona exclusa, excluduntur ejus descendentes cap. 21. p. 190. n. 25.

Extrema.

Extrema vitiosa non conjun-

guntur cap. 25. pag. 90. num. 26.

Expositi.

Exponens filius dicitur neccare cad. 63. p. 313. n. 1.

Expositi ad sacros ordines & dignitates admitti possunt n. 3. & 7.

Exponens filium amittit patriam potestatem n. 6.

Expositi successionum capaces quaecumque censentur n. 7.

Ex quibusdam Pontif. expositis n. 8.

Expositorum legitimorum exempla n. 4.

F

Fama.

Fama est loco semiplenæ probationis cap. 22. p. 195. n. 3.

Fama transfert onus probandi in adversarium n. 4.

Quando fama plene probet n. 5.

Fama an tollat alias præsumptiones in favorem filiorum cap. 25. p. 199. n. 2.

Testimonium patris, vincit famam viciniæ n. 7.

Familia.

Spurii de familia dici proprie non possunt, & quare cap. 59. p. 304. n. 3.

Familiæ nomen quomodo ad agnatos, & cognatos hodie pertineat n. 3.

Familiæ nomen variis modis sumitur n. 5.

Facta.

Facta quandoque præsumuntur

tur cap. 20. pag. 187. num. 7.

Facta quomodo probentur.
cap. 21. p. 189. n. 5.

Fideicommissum.

Fideicommissum tacite spurio relictum, probatur per scripturam privatam cap. 23. p. 80 n. 22.

Etiam per testes deponentes de pacto, & promissione n. 23.

Et quando testamentum factum fuit eorum notario amico, & testibus domesticis n. 24.

Etiam per confessionem hæredis vel spurii n. 25.

Fideicommissum tacite relictum spurio an probetur conjecturis & præsumptionibus n. 26.

Conjecturæ ex quibus probatur tacitum fideicommissum num. 19. usque 34.

Quando fideicommissum tacite relictum spurio probatur, conjecturis, indiciis, & probationibus, non potest fisco applicari n. 35.

Fiscus non intrat in tacito fideicommissum quando spurio obiit ante testatorem n. 39.

An fideicommissum spurio relictum tacite a patre in primo testamento, censeatur revocatum per secundum n. 41.

Hæres rusticus fœmina ve fideicommissum denuncians potest pænitere & admittitur ad docendum de errore n. 45.

Tacitum fideicommissum quomodo cognoscatur cap. 43. p. 254. n. 4.

Filius.

Filius Clerici in sacris constitutus, nec ex testamento, nec ab intestato succedere potest glos. 2. p. 5. n. 1. & 27.

Procreatus filius ex sæculari qui postea Clericus fuit, dicitur naturalis, & non spurio n. 5.

Et ex testamento capere potest n. 6.

Etiam si tempore nativitatis pater sit jam in sacris constitutus n. 7.

Cum agitur de commodo filiorum, potius attenditur tempus conceptionis, quam nativitatis n. 8.

Filius Clerici non dum sacris constitutus, licet habeat beneficium, est naturalis n. 9.

Et multo fortius si pater tantum in minoribus est Clericus n. 10.

Filius legitimus cujus pater postea fuit Clericus succedit ex testamento, & ab intestato num. 12.

Filius equitis ordinis militarium est naturalis, & non spurio n. 13.

Contrarium in equite Hierosolomitano n. 14.

Filius Clerici sicut patri non succedit, nec etiam matri n. 15. 18. ratio dicendi.

Quæ possessio filiationis non sufficit ad successionem n. 17.

Filius Clerici non succedit in bonis emphyteusis Ecclesiæ, licet a principe legitimatus n. 21.

Emphyteusis, & bona regiæ coronæ pro se, & filiis naturalibus, & spuriiis sustinetur n. 22.

Pater non potest adoptare filium suum spurium n. 23.

Filius natus exputativo matrimonio inter Clericum, & solutam, est legitimus, & ad hæreditatem parentum admittitur n. 24.

Filius naturalis, filium spurium in ordine succedendi excludit n. 26.

Filius

Filius naturalis testamentum patris infirmari non valet n. 28.

Filius natus expunibili, & dano coitu patri succedere non potest nec ex testamento nec ab intestato glos. 3. p. 24. n. 39.

Talis filius non dicitur de domo, familia, parentela, & cognatione parentum n. 41.

Nec nomine filiorum comprehenduntur n. 42.

Dicuntur infames n. 43.

Et tanquam infames institui non possunt n. 44.

Nec per fideicommissum n. 45.

Neque per interpositam personam n. 46.

Nec ex causa substitutionis vulgaris n. 47.

Nec ei pupilariter substituere n. 48.

Quod procedit quoad bona patris, non vero quod alia bona provenientia filio ibidem.

Nec instituere directe, vel indirecte n. 49.

Nec enim in legitima instituere n. 50.

Nec ei relinquere titulo donationis causa mortis n. 51.

Nec inter vivos donare ei, aliquid potest n. 52.

Nec institui etiam si hæredes legitimos non habeat n. 53.

Nec pro amore dei, vel anima sua n. 54.

Quod procedit etiam si pater in testamento, non nominasset filium spurium n. 55.

Etiam si pro legitimo reputetur n. 56.

Nec causa conditionis implendæ n. 57.

Nec potest gravari, ut capaci restituat n. 58.

Etiam si relinquatur juramento n. 59.

Nec relictis ab uxore sui patris n. 60.

Nec gravare legatarium, ut de suo aliquid distribuatur spurio n. 61.

Nec eligi ab executore ultimæ voluntatis ipsius patris n. 62.

Contrarium ibidem.

Nec a rogato restituere cui velit n. 63.

Nec cum consensu venientium ab intestato n. 64.

Nec habili tetur per adoptionem, vel arrogationem n. 65.

Nec succedit avo, aviæ pro aviæ ex parte patris n. 66.

Nec marteteræ n. 67.

Nec etiam si pater disponat inter liberos n. 68.

Nec ex dispositionibus favorabilibus n. 69.

Nec ex senatu consulto juvari potest n. 70.

Nec succedere in emphyteusi ecclesiastica n. 71.

Etiam si legitimatus a Principe n. 72.

Tunc enim solum succedit in emphyteusi profana n. 73.

In dubio an filius sit naturalis, vel spurius institui potest cap. 14. p. 64. n. 1.

Venientes ab intestato, non possunt impugnare relictum filio quando ei substituitur unus ex agnatis cap. 16. p. 64. n. 1.

Ex clandestino matrimonio filii legitimi oriuntur cap. 10. pag. 156. n. 1.

Idem filius potest quandoque legitimus, & illegitimus haberi n. 6. vide *error, matrimonium*.

Triplex filiorum genus cap. 11. p. 159. n. 8.

Hodie paucissimi filii vere naturales reperiuntur cap. 12. p. 161. n. 3.

Filii naturales ex communi usu loquendi qui dicantur n. 8.

Quadruplex significatio huius

jus verbi naturalis numer. 9.

Cur lex naturalibus fervorum favorabilior, quam cæteris naturalibus cap. 14. p. 167. n. 7.

Filius natus ex sacris patribus quo nomine in jure vocentur cap. 16. p. 173. n. 14.

Fili adulterini videntur imperfecti cap. 20. p. 185. n. 5.

Filius fam. recepte quis credi potest n. 9.

Quatuor conjecturæ principales ad probandum aliquem esse filium cap. 22. p. 161. n. 1. vide *probatio*.

Natus domi ex viro, & uxore filius præsumitur n. 3.

Educatus tractatus ut filius est in possessione filiationis n. 4.

Ex tractatione paterna, acquiritur filio jus proprietatis, & possessionis n. 7.

An sufficiat unicus actus n. 8.

Quasi possessio filiorum, tam mortuo, quam vivente patre acquiritur n. 9.

Ex uxore natus, cum qua & alii rem haberent, mariti filius præsumitur cap. 24. p. 196. n. 1.

Natus domi ex uxore non potest filius abnegari n. 1.

Nisi certis casibus n. 3.

An testimonium matris, & fama vicinæ noceat si dominatus sit n. 4.

Filii vocati qui nondum nati sunt, videntur sub conditione nascantur cap. 29. p. 213. n. 7.

Differentia inter verbum filios & liberos n. 9.

Duplex vinculum in filiis legitime natis agnoscitur cap. 97. p. 267. n. 5.

Filii apud matrem trienio, post apud patrem educari solent cap. 48. p. 268. n. 1.

Filii parentes quandoque alere tenentur n. 7.

An filii ex parentum delictis debeant condemnari cap. 65. p. 322. n. 3.

An patris naturam imitentur n. 4.

Filios malos gignunt patres boni n. 6.

Fiscus.

Spurius denunciatus fisco hæreditatem paternam vel legatum dimidium hæreditatis consequitur cap. 23. p. 77. n. 1.

Sed si quilibet tertius fuerit tertiam partem tantum habebit n. 2.

Fisco ecclesiastico bona hæredis Clerici sunt denuncianda, & contra vero sæcularis n. 3.

Casus in quibus fiscus habet locum, in bonis spurii, vel ea auferat n. 4.

Fiscus non intrat quando extant hæredes abintestato n. 5.

Fiscus excluditur, & venientes abintestato, quando spurius institutus habet cohæredem n. 8.

Venientes abintestate si partem spurio relictum intra duos menses non retraxerint intrat fiscus n. 9.

Contrarium, & verius ibid.

Attenta prima opinione limitatur in hærede ignorante numer. 10.

Fiscus non habet locum quando hæres fuit palam gravatus spurio restituere n. 11.

Sed intrat quando clam spurio reliquit, hæredem clam gravavit n. 12.

Hæres gravatus de restituenda spurio tacite hæreditate non tenetur fisco denunciare antequam condemnatio fiat n. 21.

Quando fideicommissum tacite spurio relictum probatur conjecturis, indiciis, & præsumptionibus,

tionibus, non potest fisco applicari n. 35.

Hæres qui tacitam fidem accomodavit tenetur hæreditatem, cum fructibus fisco restituere n. 36.

Fiscus non aufert hæreditatem spurio relictam, per tacitum fideicommissum, nisi probet quod hæres tacite fuit rogatus restituere, & hæredem tacite fidem accomodasse n. 37.

Tacita fides obligatoria debet esse accomodata, & non simplex pollicitatio n. 38.

Fiscus non subintrat in tacito fideicommissio quando spurio obiit ante testatorem.

Fiscus non aufert totam hæreditatem, sed quod spurio relictum tacite fuit cætera vero bona manent apud hæredem n. 40.

Spurium præmium ex denuntiatione consequitur taciti fideicommissi licet delictum committat ex quo bona fisco applicantur n. 43.

Hæres rusticus vel fæmina tacitum fideicommissum denuntians fisco, potest pænitere, & admittitur ad docendum de errore n. 44.

Hæres gravatus tacite in restituendo spurio fideicommissum non potest accusari fisco, ante apertas tabulas n. 45.

Fiscus in casu tacitæ restitutionis, excludit substitutum n. 46.

Hæres tacitam fidem accomodans de restituenda hæreditate spurio potest obligari ut adeat, & fisco restituat, vel fisco auferat, & si noluerit, potest adire procurator fisco n. 47.

Fæmina.

Fæminarum varia conditio in concipiendis filiis cap. 24. p. 198. n. 6.

An filiorum appellatione contineantur fæminæ ex proprietate verborum cap. 30. p. 214. numer. 1.

Fæmina naturalibus, & quandoque spuris acquirit emphyteusim n. 7.

Frater.

Fratres uterini, quamvis sint de damnato coitu producti inter se succedunt gloi. 5. p. 107. numer. 1.

Resolutio supra limitatur quando fratres sunt nati, ex diversis matribus, sive concubinis quia in hoc casu non succedunt inter se n. 5.

Frater non potest succedere ab intestato fratri, neque etiam in casu quo sit legitimus relictus Principis n. 7.

Quia legitimatio tantummodo intelligitur ut possit succedere patri, non vero fratri ibidem.

Potest tamen ex testamento succedere quando ipse frater legitimus cohæredem instituit ibidem.

Frater dives ex parte matris tenetur alimentare fratres, & sorores, & spurios ut pater numer. 9.

An frater dives ex parte patris teneatur alimenta fratri spurio præstare n. 11.

Fratres, & sorores divites tenentur alere fratres, & sorores inopes, cujuscunque generis sint n. 21.

Quantitas alimentorum quam tenetur frater n. 22.

Inter fratres externos quan-

vis sint ex damnato coitu, datur
ius sanguinis glos. 6. p. 222. n. 1.

H

Hereditas.

Petens hæreditatem. ut filius
quid probare tenetur cap. 22.
p. 185. n. 5.

Qui tacite fidem dedit de res-
tituendo aliquid spurio an ideo to-
ta hæreditate privetur cap. 43. p.
254. n. 5.

Hæreditas à fideicommissario
repudiata, an spurio acquiratur
cap. 45. p. 261 n. 10.

Hæres.

Hæres patris filii spurii, non
tenetur solvere legatum ipsi spu-
rio relictum licet institutor pæ-
nam imposuerit hæredi non sol-
vendi glos. 3. p. 35. n. 116.

Spurius alimenta præterita ad
suos hæredes transmittit cap. 3.
p. 48. num. 8. vide *legatum.*

Hæredes legitimi, vel pro-
ximiores recusantes patris hære-
ditatem succedit ejus filius spu-
rius cap. 12. p. 63. n. 1.

An hæres gravatus clam spu-
rio restituere, & taciti eidem
fidem accomodaverit de ipsa hæ-
reditate restituenda ad id tenea-
tur cap. 23. p. 79. n. 13.

Prima opinio affirmativa ibi-
dem.

Alii fisco applicant n. 14.

Alii hæredi usque ad senten-
tiam.

Alii, & verius, hæreditatem
venientibus ab intestato tribuunt
n. 16.

Hæres rogatus ut si voluerit,
hæreditatem filio spurio restituat,

potest eidem restituere, vel sibi
retinere ibid.

An si hæres institutus fidem
facere cum juramento accomo-
daverit de restituenda hæredita-
te spurio, & iterum juraverit
neminem dicturum, teneatur,
judici sibi interroganti delatare
n. 17.

An hæres institutus teneatur de-
latate judici interroganti quando
fidem tacite accomodavit, & ne-
minem dicturum promisit n. 18.
ubi late.

Quod procedit etiam si literæ
monitoriales legantur n. 10.

Hæres gravatus de restituenda
spurio tacite hæreditate non
tenetur fisco denunciare antequam
condenatio fiat n. 21.

Hæres qui tacitam fidem ac-
comodavit, tenetur hæredita-
tem cum fructibus fisco restituere
n. 36.

Fiscus non aufert totam hæ-
reditatem sed quod spurio tacite
relictum fuit, cætera vero bona
remanent apud hæredem n. 40.

Hæres rusticus, vel fæmina
tacitum fideicommissum denun-
cians, potest pænitere, & ad-
mittitur ad docendum de errore
n. 44.

Hæres gravatus tacite in resti-
tuendo spurio fideicommissum
non potest accusari fisco ante aper-
tas tabulas. n. 45.

Hæres tacitem fidem accomo-
dans de restituenda hæredita-
te spurio potest obligari, ut adeat
& fisco restituat vel fisco aufe-
rat, & si noluerit potest adire
Procurator fiscalis n. 47.

Media tempora hæredi rite
instituto non nocent cap. 29. p.
212. n. 4.

Hæres cogitur respondere po-
sitionibus an cum testatore colla-
sue-

suerit cap. 43. p. 256. n. 11.

Hybridia.

Hybridia qui dicantur cap. 17. p. 176. num. 6.

Homicidium.

Homicidio pæna pecuniaria imponi potest cap. 54 p. 288. n. 11.

Hospitalia.

Hospitalia administrare spurii possunt cap. 58. p. 303. n. 8.

Hospitalia spuriorum cap. 63. p. 313. n. 2. & 5.

I

Illegitimi.

Illegitimi dicuntur conjuncti nisi certis gradibus cap. 7. p. 144. n. 2. & 6.

Ad impediendas nuptias illegitimi, nihil a legitimis differunt n. 3.

Affinitas cum illegitimis quomodo consideretur tam jure civili quam Pontif. n. 4.

Illegitimi olim ex non Rom. civilibus orti cap. 16. p. 170. num. 1.

Illegitimi ingenere qui dicantur n. 2.

Varia nomina illegitimorum filiorum n. 3.

De variis nominibus illegitimorum apud Græcos cap. 17. p. 176. n. 9.

Diversæ illegitimorum conditiones n. 11.

Illegitimi non dicuntur naturales cap. 18. p. 177. n. 1.

Illegitimi sparsim geniti pu-

tantur jure civili cap. 26. p. 201. num. 1.

Hodie Jure Canon. aluntur & patrem ostenduntur n. 2.

Quibus conjecturis eum agnoscant n. 3.

Quando filii nomine veniat illegitimus cap. 32. p. 219. n. 3.

An verum sit unquam illegitimos legitimos favorabiliores esse n. 5.

Exempla varia ubi nomine filiorum non continentur illegitimi n. 7.

Regulariter filii nomen ad illegitimos non pertinet n. 8.

Illegitimi patrem in jus sine venia non vocant cap. 33. p. 222. n. 1.

Filii patrum exempla solent imitari n. 2.

Appellatione filiorum indubio non veniuntur illegitimi n. 7.

Excommuni usu loquendi secus n. 8.

Illegitimi matris sequuntur originem cap. 35. p. 231. n. 9.

Illegitimi nasci crimen est patris non filii cap. 55. p. 291. numer. 8.

Cur jus Canon. difficilius illegitimos ad dignitates admittat, quanvis civile cap. 57. p. 298. n. 1.

Cur ab ecclesiæ ministerio illegitimi repellantur cap. 58. p. 302. 5.

Illegitimus patri, nec civili, nec naturali jure junctus videtur cap. 60. p. 305. n. 1.

Illegitimi dici non possunt degenerare, aut domo paterna n. 2.

An illegitimi dicantur sui vel conjuncti, & quibus casibus n. 4.

Illegitimorum insignia quomodo a legitimis differantur n. 7.

Illegitimi cur non dicantur nobiles cap. 61. p. 309. numer. 7.

Apud venetos illegitimi, & legitimati ignobiles n. 9.

Illegitimi monstra naturæ cap. 65. p. 323. n. 7.

Immunitas.

Immunitas concessa patri ob numerum filiorum inteligitur de legitimis cap. 32. p. 219. n. 4.

Impetratio.

Impetratio debet exprimere nomen, & filii, ac spurietatem glos. 2. p. 12. n. 37.

Non vero matris n. 36.

Nisi talis esset ut cum ea, Princeps si sciret non dispensaret numer. 39.

Infamia.

Infamia non præsumitur ad versusque naturam videtur cap. 20. p. 185. n. 6.

Infamia facti quæ cap. 55. p. 292. n. 14.

Habens rem cum concubina, aut mæretrice an infamia notetur n. 16.

Injuria.

Injuriam non facit qui nihil falso objicit cap. 64. p. 316. numer. 3.

Difficile est judicare an injuria sit facta n. 8.

Lata culpa non sufficit ad injuriarum actionem n. 12.

Accidentia facti injuria spectanda n. 13.

Qui alium vocat spurium cur injuriarum teneatur n. 9.

Inteligere.

Intelig. cap. sufficiat 27. q. 21 cap. 8. p. 149. n. 11.

Intelig. cap. cum casum de raptor. n. 12.

Intelig. cap. per venerabil. in fin. qui fil. legit. cap. 46. p. 263. n. 3.

Intelig. cap. cum haberet de eo qui duxit in uxor. n. 4.

Institutio.

Pater socium universalem filii sui spurii instituere potest cap. 10. p. 62. n. 1.

Vel quando socius non erat conjunctus, vel testatoris amicus n. 3.

Spurius ab hærede patris institui potest cap. 11. p. 62. n. 1.

Limita interveniente fraude n. 2.

Vel quando hæres spurium instituit ex mandato patris numer. 3.

Vel quando fides tacita detali institutione fuit accomodata n. 4.

In dubio an filius sit naturalis aut spurius, institui potest cap. 14. p. 64. n. 1.

Spurius ab amico patris institui potest ex patris bonis non interveniente fraude cap. 15. numer. 1.

Ab extraneo spurius institui potest cap. 18. p. 65. n. 1.

Pater instituere potest filium vel ei relinquere legatum, ea conditione ut a Principe legitime cap. 21. p. 67. n. 1.

Institutio facta spuriosi intra certum tempus legitimetur post illud ab hæreditate excluditur si tali tempore incapax fuerit numer. 3.

Limita quando copiam legitimantis non habuit n. 4.

Avus potest instituere nepotem spurium cap. 25. p. 86. n. 1. vide *nepos*.

Spurius a patre institui potest, cum capere poterit cap. 45. p. 259. n. 2.

Pater qui non est solvendo spurium instituere potest n. 11.

Jus.

Decisio juris civilis extra materiam qualis debet in hoc regno servari cap. 1. p. 38. n. 6.

ajure non debet denegari, quod a natura conceditur n. 8.

Jura naturalia, lex civilis tollere non potest n. 10.

Duplex jus naturalis præter vulgarem doctorum differentia cap. 1. p. 129. n. 5.

Quomodo id quod de jure naturali est, censetur prohibitum aut permissum n. 6.

Jus naturale in homine quomodo accipiatur n. 7.

Jure naturali delicta etiam damnari n. 9.

De jure naturali primævo doctorum cap. 2. p. 131. n. 5.

Standum jure civili, ubi aliquid dubium est jure Canonico. cap. 8. p. 150. n. 13.

Juris ignorantia quando noceat cap. 9. p. 153. num. 8. vide *error*.

Jus Canonicum sequitur jus naturale cap. 46. p. 264. n. 6.

L

Legatum.

Hæres patris filii spurii, non tenetur solvere legatum ip.

si spurio relictum licet testator pænam imposuerit hæredi non solvendo glos. 3. p. 35. n. 116.

Legatum spurio relictum valet cap. 3. p. 46. n. 1.

Sed in excessu alimentorum ad hæredes patris revertitur, si verò deficiat, ab hæredibus supletur n. 2.

Sustinetur tamen in excessu ob benemerita ab spurio facta n. 3.

Fundi proprietas legata spurio, ad ejus hæredes transmittitur n. 4.

Etiam quando pater ita disponit n. 5.

Idem licet taliter non exprimitur a patre n. 6.

Legatum potest pater spurio relinquere licet, se comode alere possit alia causa. cap. 5. p. 50. n. 6.

Legatum potest relinquere avus filio spurio cap. 25. p. 87. n. 9.

Legitimi.

Legitimi filii secundum patrem consuetudinem vocantur cap. 3. p. 134. n. 3. vide *Filius*.

Legitima.

Legitima est portio hæreditatis glos. 3. p. 27. n. 50.

In legitima onus imponi non potest glos. 5. p. 112. n. 19.

Omne æs alienum legitimam minuit ibidem.

Parentes matris filii spurii excluduntur quoad legitimam glos. 7. p. 225. n. 9.

Et his potest pater legatum relinquere n. 10.

Legitima a statuto minui, & intotum tolli potest cap. 54. p. 286. numer. 4.

Legitimatio.

Legitimatio debet legem contrariam tollere expresse glos. 2. p. 12. n. 35.

Qui facultatem habet legitimandi filios alienos, etiam suos potest legitimare cap. 9. p. 61. n. 6.

Pater filium instituere potest, vel ei legatum relinquere ea conditione, ut a principe legitimetur cap. 22. p. 67. n. 1.

Legitimatio concessa per tempus allinatum retrotrahitur ad tempus præteritum ac proinde ad hæreditatem avocatur a venientibus ab intestato, etiam post litem contestatam n. 11.

Ad impetrandam legitimatorem debet veritas exprimi circa multipliciter impedimento- rum n. 12.

Vera legitimatio quid sit cap. 22. p. 70. n. 2.

Legitimatio vel fit per rescriptum principis, vel per subsequens matrimonium n. 3.

Legitimi vero dicuntur filii & in patria potestate sunt n. 4.

SS. Pontifex potest legitimare spurium sibi substitutum in terris ecclesiæ n. 9.

Eundem subditum potest legitimare etiam extra terras ecclesiæ n. 10.

Etiam Imperator legitimatorem concedit n. 11.

Et Rex non recognoscens superiorem n. 12.

Non solum in vita patris filium spurium, sed etiam post eius obitum in præjudicium venientium ab intestato ante additam hæreditatem n. 13.

Legitimatio est de mere reservatis Principi insignum supremæ potestatis n. 14.

Potest Princeps facultatem legitimandi delegare cui voluerit n. 15.

An Prorex possit legitimatorem concedere n. 16.

Rex non potest legitimare spurium non sibi subditum, quamvis præjudicati consentiant n. 17.

Sed potest sibi non subditum ut possit succedere in bonis suo regno sitis n. 18.

Etiam in aliquo casu potest legitimare quoad bona extra suum territorium existentia n. 19.

Legitimatio concessa spurio qui in eadem noluit consentire, nulla est n. 20.

Et sufficit quod postea consentiat, licet eo absente, & in scio sit impetrata ibidem.

Legitimatio à principe seculari facta, non extenditur ad spiritualia n. 21.

Legitimatio per rescriptum, non præjudicat filiis legitimis existentibus n. 23.

Nisi expresse hoc in legitimatorem fuerit declaratum n. 23.

Et tunc nihil aliud consequitur quam quod habet filius legitimus n. 24.

Hodie legitimatorem potius censentur dispensationes propter clausulam *sine præjudicio venientium* &c n. 25.

Dispensationes solum tendunt ad hoc ut dispensatus succedere possit ab intestato quando desunt ascendentes vel descendentes legitimi n. 26.

Et non comprehendunt transversales ibid.

Etiam potest succedere ex testamento, si aliqua spurio legitimo relinquitur ibid.

An Legitimus excludat substitutum n. 27.

Spurios non legitimatur per sub-

subsequens matrimonium n. 28.

Quantvis sit procreatus ex soluta, & uxorato n. 29.

Spurius legitimatur persubsequens matrimonium quando Pontifex dispensat in radice matrimonii n. 30.

Sed indispensatione debet fieri mentio de spurio n. 31.

Sufficit quod matrimonium subsistat tempore concessionis n. 32.

Non legitimatur quis persubsequens matrimonium, quod illud clandestine fuit celebratum n. 33.

Filius Monachi legitimatur, si antequam professionem emisit pater matrimonium contrahat n. 34.

Senatus Palatinus interminis *Ord. lib. 1. tit. 3. §. 1.* potest legitimare spurios, & adulterinos n. 35.

Spuria filio nobili nubens, efficitur legitima, & capax succedendi n. 36.

Legitimatio tantummodo intelligitur ut possit succedere patri non vero fratri *Glos. 5. pag. 109. n. 7.*

Legitimati sequuntur patrem, ex servis vero matrem *cap. 15. p. 168. n. 2.*

Mortuo patre quando spurius agnatis invitis possit legitimari *cap. 45. p. 260. n. 3.*

Spurius per ingressum religionis legitimatur n. 6.

Legitimatio abolet omnem maculam *cap. 55. p. 290. n. 6.*

Legitimati an adhuc labe ulla notati *cap. 62. p. 311. numer. 2.*

Lex.

Ex L. fin. Cod. de Edict. Di. vi Adri. Spurius non habet im-

missione bonorum *Glos. 3. p. 35. n. 113.*

Lex nutritiva peccati non sustinetur n. 123.

Leges civiles spurio alimenta denegantes correctæ sunt a jure Canonico *cap. 1. p. 142. n. 3.*

Cap. per venerabilem, qui filii sunt legit. intelligitur n. 14.

Explicatur bulla SS. Pii V. circa spurios lata n. 16.

L. 3. §. Tacita ff. de jure Fisci intelligitur *cap. 23. p. 81. numer. 28.*

Legum scriptarum primi auctores, & quo tempore *cap. 1. p. 229. n. 3.*

Corrigitur lex si dicimus, hic de rigore ibi de æquitate loquitur *cap. 46. p. 763. n. 2.*

Lex quid sit, & quando inventa *cap. 1. 130. n. 10.*

Leges nostræ, a sacra historia in multis dissentiunt *cap. 2. p. 131. n. 4.*

Differentia inter sacras leges, & civiles n. 9.

L. filius fam. §. eum quis ff. de legal. 1. intelligitur *cap. 22. p. 204. n. 4.*

L. placet, ff. de liberis, & post. intelligitur *cap. 29. p. 213. n. 8.*

L. 3. Cod. de adulter. intelligitur *cap. 33. p. 223. n. 5.*

Ubi lex subaudit filios semper intelligit de justis *cap. 24. p. 225. n. 4.*

Leges loquentes de eo qui solidum capere potest, quomodo sint declarandæ *cap. 38. p. 238. n. 2.*

L. 2. cap. 2. de adulter. intelligitur *cap. 42. p. 250. n. 5.*

L. uxorem §. pater naturalis de leg. 3. intelligitur *cap. 49. p. 277. n. 5.*

Ex temporum varietate leges mu-

mutantur cap. 54. p. 286. n. 5.

Ubi de facto lex loquitur de eo
inteligi quod recte non malefa-
cium est cap. 60. p. 306. n. 3.]

Liberalis.

Coactus dare, an dando li-
beralis dici possit cap. 44. p. 257.
n. 2.

M

Maioratus.

MAioratus in filio spurio in-
stitui non potest glos. 3. p.
30. n. 84.

Limita si fundatus fuit cum
regia facultate n. 85.

Idem quando institutor spu-
rios expresse vocavit n. 86.

Idem respectu consanguineo-
rum deficientibus legitimis nu-
mer. 87.

Sed an filius legitimus filii
spurii institui possit in maioratu
n. 88. & seqq.

Legitimi ex filio spurio insti-
tui possunt in maioratu deficienti-
bus legitimis n. 90.

Etiam quando institutor est
spurius n. 91.

Idem quando primo loco vo-
cavit illegitimos n. 92.

Idem quando vocavit illum,
qui solos spurios habebat nu-
mer. 93.

Etiam quando spurios in sua
institutione honoravit n. 94.

Et quando nulli extant legi-
timi n. 95.

Facultatem habens libere no-
minandi maioratum, potest spu-
rium nominare, sed non filium
institutoris n. 96.

Spurius legitimatus per sub-
sequens matrimonium succedit

in maioratu, & excludit filium
postea natum n. 97.

An filius habitus inter consan-
guineos succedat in maioratu
quando Papa dispensavit in ma-
trimonio contrahendo n. 98.

Quid in patronatu, & fidei-
comisso ubi negative num. 99. &
108.

Quid si fuerit legitimatus in
radice matrimonii? affirmative
n. 100. & seqq.

Maior.

Maior aut minor quis non præ-
sumitur cap. 20. p. 185. n. 3.

Mater.

Mater non potest succedere
spurio, nec spurio matri cap. 27.
glos. 4. n. 1.

Mater tenetur lactare filium
primis tribus annis ad quod pa-
ter non cogitur n. 14.

Ampliatur quod ipsa mater
filium retinere intra trienium
quanvis lac non præstet, & im-
pensas a patre petere n. 15.

Sed non procedit quando ma-
ter spurii est conjugata n. 16.

Vel quando ejus mater lacte
egit n. 16.

Vel quando mater pauperie
meserrime vivit n. 18.

Vel quando mater magna no-
bilitate floret n. 19.

Quando adsunt ista impedi-
menta, onus lactandi ad patrem
transit n. 20.

Ratio quia matres illos filios
lactare teneantur n. 22.

Mater tenetur alimenta præ-
stare spurio quando est dives, &
pater pauper n. 23.

Et tenetur dotare filiam ea-
dem modo, & ratione n. 24.

Ma-

Materia.

Materia permiffa, partium
affertioni ftatur cap. 19. p. 181.
n. 4.

Matrimonium.

Matrimonium inter personas
diverfæ feçtæ eft p. nibile glof. 3.
p. 20. n. 25.

Dominus ancilam in matrimo-
nium ducens libertatem acqui-
rit n. 29.

Sic etiam ancilam cognoverit
& de ea, ac ejus filiis non difpo-
fuit n. 30.

Clandeftinum matrimonium
an verum fit matrimonium cap.
9. 151. n. 6.

Et nati ex eo an fint legitimi
cap. 10. p. 157. n. 8.

Clandeftinum matrimonium
quod dicatur cap. 5. p. 139. nu-
mer 8.

Matrimonium a Deo institu-
tum, & qua lege cap. 2. p. 131.
n. 1.

An olim plures uxores eodem
tempore licuerit habere n. 2.

Quodlibet conjungim præ-
ter unius uxoris, & viri femper
fuit prohibitum. n. 6.

Varii diverfarum gentium
mores in contrahendis nuptiis
cap. 3. p. 133. n. 1.

Matrimonium aliquod verum
fed non ratum n. 2.

Justum matrimonium apud
Romanos quale eilet n. 4.

Cum exteris non erat jus con-
nubii n. 5.

An fiquid ex veteri ritu omiffum
eilet, justum id matrimonium ha-
beretur cap. 4. p. 137. n. 5.

An jure civili in matrimonio
confenfus verbis expreffus requi-
ratur, aut tacitus fufficiat cap. 5.
p. 138. n. 1.

Jure Pontif. quæ folemnia in
matrimonio requirantur n. 2.

An omnia fint omnino neces-
faria n. 3.

Differentia in dijudicando
matrimonium inter jus civile, &
Caonicum n. 4.

Cur jure Canon. expreffa ma-
gis verba in nuptiis, quam jure
civili requirantur n. 5.

Matrimonium Clandeftinum
vere quandoque eft matrimonium
n. 6.

Nati ex Clandeftiniis nuptiis
an fint legitimi n. 7.

Cur inter propinquos matri-
monium prohibeatur cap. 6. p. 142.
n. 2.

Inter afcendentes, & descen-
dentes non confiftit matrimoniū
n. 3.

Inter tranverfales quando per-
mitatur n. 4.

Apud Hebræos cur fratris
mortui uxorem ducere liceret
n. 5.

An matrimonium impediatur
cognitione legali n. 9.

In matrimoniis prevalet lex
Pontificia cap. 8. p. 146. n. 2.

In matrimoniis fpectandum
non quod licet, fed quod hone-
ftum eft n. 6.

Matrimonium abfque confen-
fu patris perfici non debet, fed
perfettum permanet n. 14.

In matrimonio error juris, &
facti, filios legitimos reddit cap.
9. p. 151. n. 1.

Matrimonium quando dicatur
palam contratum n. 2. 4.

Patriæ institutum in matrimo-
nio fervandum n. 4.

Error quilibet in matrimonio
palam contracto nocet filiis nu-
mer. 5.

Ubi error in facto afluit, filii
justi oriuntur, tam jure civili
quam

quam Canonico num. 6.

Nati ex matrimonio putativo aliis legitimis æqui parantur numer. 14.

Ex clandestino matrimonio filii legitimi oriuntur cap. 10. p. 156. n. 1.

Et quandoque ex putativo n. 3.

Ex matrimonio contra ecclesiæ interdictum an filii legitimi orientur n. 6.

in matrimoniis causis præfertur jus Canonicum cap. 12. p. 161. n. 7.

Matrimonium inter servos non dicitur cap. 13. p. 164. numer. 1.

Matrimonium ad Thalac, & ad Morganicam cap. 17. p. 176. n. 8.

Jus Civile quando matrimonium præsumat cap. 19. p. 180. n. 1.

Depræhendi duo rem simul habere si dicant se conjuges an eis credendum n. 2.

Jure canonico non præsumitur matrimonium, nisi omnia solemnia præcesserint n. 5.

Quibusdam tamen casibus secus est n. 6.

Indiudicando matrimonio quid differat jus civile, & Pontif. n. 8.

Ex quibus conjecturis Jure Can. matrimonium prohibetur numer. 9.

Cur difficiliter præsumatur matrimonium jure Can. quam civile, & cui hodie standum est n. 10.

Eadem conjunctio diversis respectibus potest ut fornicatio, ut matrimonium judicari numer. 12.

Præsumptio pro matrimonio, cum filius ex uxore natus est, aliis prævalet conjecturis cap. 24. p. 198. n. 5.

In dubio pro matrimonio judicandum n. 7.

Matrimonium cur institutum cap. 65. p. 223. n. 9.

Mæretrix.

Congressus Mæretricius impunitus, & quare cap. 16. p. 171. n. 6.

Mæretrix est illa quæ multorum libidini patet glos. 7. p. 229. n. 2.

Concubitus cum mæretrice aut vilibus feminis non punitur cap. 19. p. 181. n. 3.

Mulier.

Gravata si sine liberis an naturalibus susceptis extinguat conditionem cap. 27. p. 205. n. 8.

Mulier metu construpata filiis inde natis omnia potest recte tradere cap. 45. p. 262. n. 14.

Compressa a Principe præsumitur pervim vitiata n. 15.

Mundus.

Juris consultorum opinio de origine mundi cap. 2. p. 132 n. 7.

De aureo illo sæculo mundi princio n. 5.

N

Natus.

Natus ex matrimonio adeptus est jus proprietatis, & possessionis filiorum cap. 25. p. 199. n. 1.

Ex uxore natus cum qua, & alii rem haberent mariti filius præsumitur cap. 24. p. 196. numer. 1.

Na-

Natus domi ex uxore, non potest filius abnegari n. 2.

Nisi Certis casibus n. 3.

Natus ex muliere quam quis sumptibus suis sustinet an præsumatur ejus filius cap. 26. p. 202. n. 4.

Quid si ex ea quam quis sæpe cognovit n. 5.

Quid de eo qui natus est domi ex ancila n. 6.

Nati ex conjugato, & soluta, non semper ex damnato coitu orti intelliguntur cap. 42. p. 240. n. 5.

Naturalis Filius.

Naturales pro justis filiis cap. 18. p. 177. n. 2.

Quatuor oppiniones qui de cujusque naturalibus sit conjiciendum cap. 20. p. 184. n. 1.

Naturalis in dubio quis nunquam censetur n. 8.

Naturales nati in figura matrimonii cur olim substitutus non excluderent, hodie secus cap. 27. p. 204. n. 5.

Naturales nati in figura matrimonii cur magis nomine filiorum veniant, quem cæteri naturales n. 6.

Et testatoris voluntate naturales substitutum excludunt, & quomodo agnoscat n. 7.

Mulier gravata, si sine liberis, an naturalibus susceptis extinguat conditionem n. 8.

Ubi ad sunt legitimi, naturales filiorum nomine non veniunt cap. 29. p. 211. n. 1.

Quid si deinde legitimi descendant n. 2.

Probabilior est erga legitimos quam naturales filios affectio numer. 3.

In contractibus nomine filiorum veniunt naturales jam nati

nisi ut n. 6. & seqq. cap. 30. p. 214.

Naturales quandoque succedunt in feudo n. 3.

Naturales nondum nati non veniunt nomine filiorum n. 6.

Extantibus legitimis naturales excluduntur n. 8.

Naturales ad feuda non admittuntur, & quare n. 9.

Naturales absque peccato suscipi non possunt cap. 31. p. 216. n. 1.

Ecclesia naturalibus est favorabilior, quam jus civile n. 2.

An legitimi ad huc censentur infames n. 3.

Emphyt. ecclesiastica illegitimo concessa etiam ad ejus naturales descendit n. 4.

Emphyteuta acquiri potest loco alimentorum naturalibus numer. 5.

Statutum de causis compromittentibus inter patrem, & filium pertinet etiam ad naturales cap. 33. p. 223. n. 4.

Naturales æque ac legitimi a patre videntur diligendi cap. 34. p. 225. n. 1. & 7.

Naturalis præteritus a patre non impugnat testamentum n. 3. & 10.

Naturales non videntur filii n. 6.

Naturales pro qua parte rescindere donationem possunt numer. 8.

Naturales, & spurii quandoque revocant donationem matris n. 9.

Naturales ad Constantinum ignoti cap. 35. p. 229. n. 1.

Et etiam in digestis nominati n. 2.

Alciati opinio de naturalium successione n. 3.

Contra Alciatum probatur

ante Antoninum naturales successisse n. 4.

Naturales quidam non cives Romani n. 5.

Apud Græcos an naturales cives censerentur, quid apud Romanos n. 6.

Jure veteri naturales semper ex testamento successisse n. 13.

Usque ad Constantinum leges Rom. de naturalium successione nihil cavisse cap. 36. p. 233. numer. 2.

An ante id tempus succedere prohiberentur n. 3.

Cur naturales potius matri quam patri olim succederent numer. 4.

Primus Constantinus legem de naturalibus tulit n. 6.

Constantini acerbitas in naturales n. 7.

An substitui naturalis legitimo possit pupilariter, aut vulgariter cap. 37. p. 236. n. 1.

Error omnium interpretum in hoc verbo naturalis n. 2.

Naturalis pro filio vero, & justo n. 3.

Filio naturali non fit pupilaris substitutio n. 4.

Naturales olim extraneorum numero a legibus habebantur cap. 38. p. 238. n. 1.

Naturalis cui pater unciam reliquit, an præter eam alimenta petere possit n. 4.

Naturales præteriti a patre in testamento an possint id impugnare n. 7.

Naturales patrem in jus sine venia non vocant cap. 41. p. 247. n. 2.

Nepos.

Avus potest instituere nepotem spurium cap. 25. p. 86. numer. 1.

Nepos legitimus capere potest, licet pater sit spurius numer. 2.

Etiam si sit spurius nepos, & ejus pater ab avo institui potest n. 3.

Licet nepos sit filius sacerdotis vel mononialis n. 4. 5.

Quod procedit quando nepos est naturalis n. 6.

Avus potest instituere ventrem filiae spuriae, & uxorem filii spurii n. 7. 8.

Legatum potest relinquere avus nepoti spurio n. 9.

Limitatur quando nepos est natus ex filio incestuoso, & nefario n. 10.

Spurius solum capit ex testamento avi, non vero ab intestato n. 12.

Quamvis sit natus ex legitimo matrimonio n. 13.

Nepos spurius non potest ab avo institui quando habet filios vel nepotes legitimos n. 14.

Limita in tertia iuxta *Ord. lib.* 4. tit. 82. §. 4.

Avus non potest instituere nepotem spurium contemplatione patris n. 16.

Quando præsumatur relictum contemplatione patris n. 17.

Donare nepoti spurio non potest avus, quando nepos est incestuosus n. 18.

Avus tenetur spurio alimenta præstare n. 19.

Quod etiam procedit in proavo n. 20.

Et tenetur etiam nepotem spuriam dotare n. 21.

Nepos legitimus, & filio illegitimo mortuo jam patre non succedit in maioratu avi n. 24.

Contrarium n. 38.

Appellatione parentum, comprehendetur avus n. 24.

Ne